

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

MANAGEMENT OF THE SCHOOLS IN THE OFFICE OF PHAYAO PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ของ วีระพงศ์ ปัฐวี

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

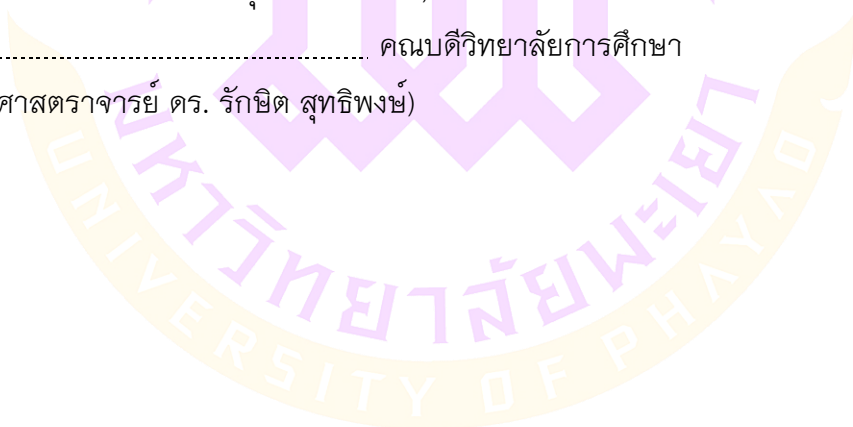
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์นภัส มโนการณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีชระ จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	วีระพงศ์ บัณฐิ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิษุระ จตุพร
คำสำคัญ:	การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษากระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 308 คน ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านกรวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ และด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแยกรายด้าน พบว่า 1) ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้: โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผน กำหนดนโยบายส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ลงในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี อีกทั้งควรมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้: โรงเรียนควรมีการเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 3) ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้: โรงเรียนควรมีการกำกับ ติดตาม ดูแลและประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และ 4) ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้: โรงเรียนควรรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปผลการประเมินเพื่อวางแผนในการพัฒนาในปีต่อไป

Title: MANAGEMENT OF THE SCHOOLS IN THE OFFICE OF PHAYAO PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

Author: Weerapong Pattawee, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of
Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Dr. Watchara Jatuporn

Keywords: Learning Resource Management Of The School

ABSTRACT

This study aims to 1) to study management level of learning resources of educational institutions and 2) to study more recommendations on the management of learning resources of educational institutions. The sample were the school administrators and teachers 308 persons was obtained from the sample group from Crazy and Morgan's ready-made tables and multi-stage random sampling. The instrument used for data collection was a 5-level estimation scale questionnaire. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results found that 1) The level of management of learning resources of educational institutions overall, it was at a high level. When considering each side from descending including learning resource management planning, learning resource use operation, summarizing, improving, correcting the use of learning resources, and auditing Track the use of learning resources, respectively. 2) The results of the study of additional recommendations by aspect found that 1) planning for the management of learning resources: Schools should have planning meetings. Formulate a policy to promote and develop learning resources in the education quality development plan and annual action plan. In addition, personnel should be encouraged and developed to have knowledge in using learning resources. 2) Implementation of using learning resources: schools should systematically collect learning resources. 3) Auditing and monitoring the use of learning resources: Schools should supervise, monitor, supervise and evaluate the teaching and learning management system by using learning resources within the school and 4) Summarizing, improving, correcting the use of learning resources: school should collect the information obtained from the assessment to summarize the assessment results for planning the development in the following year.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางธมนวรรณ คำเรือง คีษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และนายพิเชษฐ์ ไชยบาล ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วยบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ใช้เครื่องมือการวิจัย (Try Out) และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่านของวิทยาลัยการศึกษาและมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทสรรพความรู้ทั้งปวง และให้คำแนะนำระหว่างการศึกษาตลอดมา เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวที่ได้ให้การสนับสนุนและเป็นพลังใจในยามที่เหนื่อยล้าและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน จนให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาและคณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ขอจงได้รับส่วนแห่งความดีนี้ทุกท่านเทอญ

วีระพงศ์ ปัฐวี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
บริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ...	10
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้.....	17
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา.....	33
การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
สรุปแนวคิดหลักการนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ตอนที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1	65
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1	75
บทที่ 5 บทสรุป.....	84
สรุปผลการวิจัย	84
อภิปรายผลการวิจัย	85
ข้อเสนอแนะ.....	89
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	99
ภาคผนวก ก แบบประเมินแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ.....	100
ภาคผนวก ข การคำนวณค่าการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ของแต่ละ ข้อคำถาม 119	
ประวัติผู้วิจัย	127

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ซึ่งแยกตามขนาดของโรงเรียน	13
ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1.....	60
ตาราง 3 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
ตาราง 4 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมดังนี้	67
ตาราง 5 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) (n = 308)	68
ตาราง 6 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการดำเนินการใช้ แหล่งเรียนรู้ (DO) ดังนี้ (n = 308)	70
ตาราง 7 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) ดังนี้ (n = 308)	72
ตาราง 8 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไป ใช้ (Act) ดังนี้ (n = 308)	73

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย58

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งเป็นตัวช่วยในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้จำกัดเฉพาะการเรียนในห้องเรียนและครูเป็นผู้ให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้จากนอกห้องเรียน ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้กล่าวถึงการศึกษาไว้ว่า “รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความต้องการ และความสนใจ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยการให้การศึกษา และการเรียนรู้ที่ครอบคลุมคนทุกช่วงวัย ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ในลักษณะการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ที่ได้บัญญัติความหมายของการศึกษาไว้ว่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการแสวงหาความรู้ สืบทอดทางวัฒนธรรม ผ่านการฝึกอบรม สร้างสรรค์ผลงานทางด้านวิชาการด้วยองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านสภาพแวดล้อม สังคม และตัวบุคคล อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพของผู้เรียนและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ให้ครอบคลุมทั้งด้านมาตรฐานการศึกษา หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะและศักยภาพ ตรงตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน ซึ่งตรงกับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 ข้อ 5 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้ “สถานศึกษาต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอน จัดสภาพบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งใช้งานวิจัยเพื่อช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับมาตราที่ 25 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน

การจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบให้มีความพอเพียงและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น มีการจัดทำและจัดหาสื่อ การเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ อีกทั้งการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลายสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระ การเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากความสอดคล้องดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน การจัดการแหล่ง เรียนรู้ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและเป็นเงื่อนไขในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีระบบและมีประสิทธิภาพนั้นเป็นหน้าที่ ของทุก ๆ ฝ่าย ที่ต้องร่วมมือกันในการบริหารจัดการ ซึ่งผู้ที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการดำเนินการก็คือ ผู้บริหาร ซึ่งต้องมีหน้าที่ในการวางแผน ตรวจสอบ ติดตามและแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ผู้บริหารยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ การวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุมและการบริหารงาน ขาดประสิทธิภาพ ทำให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของครูและผู้เรียนไม่มีความต่อเนื่อง ส่งผลต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ปาริชาติ ร่มโพธิ์ภักดิ์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) ที่กล่าวถึงการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ว่าโรงเรียนต้องจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ มีการวางแผน การใช้แหล่งเรียนรู้ อีกทั้งต้องแต่งตั้งบุคลากรกำกับ ดูแลและประเมินผล เพื่อให้เหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จากการศึกษาสภาพแวดล้อมจริง ก่อให้เกิดความสนุกสนานในการใช้แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนา คุณภาพการศึกษาตามปณิธานที่ว่า “สพป. วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ เด็กพะเยา 1 เป็นเพชรน้ำหนึ่ง” โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขมีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยและพลเมืองโลกที่มีทักษะการคิดขั้นสูง ส่วนครูและ บุคลากรทางการศึกษาต้องสามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบที่หลากหลายและ

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2564, สื่อออนไลน์) จากทิศทางและเป้าหมายจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 74 โรงเรียน โดยจากการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่ พบว่า ยังมีโรงเรียนในสังกัดที่ไม่มีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ไม่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีค่อนข้างขาดแคลนทั้งวัสดุอุปกรณ์และบุคคลที่ให้ความรู้ นอกจากนี้การใช้แหล่งเรียนรู้ปราชญ์ในท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสและประสบการณ์ในการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เหล่านี้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้มุ่งหวังไว้ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2564) ดังนั้นการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ดีจึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคุ้มค่า ยั่งยืน สถานศึกษาคควรนำกระบวนการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan: P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do: D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check: C) และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง (Act: A) มาใช้ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสามารถสร้างผลผลิตการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักการในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จึงได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากสถานศึกษาจำนวน 83 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 733 คน โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา 77 คน และครู 656 คน (ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา กลุ่มงานสารสนเทศ กลุ่มงานนโยบายและวางแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2564, สืบออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 308 คน ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน (Stratified Random Sampling) ดังนี้ 1) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษา และ 2) กำหนดสัดส่วนตามขนาดประชากร

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดของแหล่งเรียนรู้ใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ 2) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 3) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการบริหารจัดการ

แหล่งเรียนรู้ (Plan) 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) 3) การตรวจสอบ ติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) และ 4) การสรุปผล และการปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปร คือ ประเด็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) ดังนี้

1. การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan)
2. การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do)
3. การตรวจสอบ ติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)
4. การสรุปผล และการปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย ดังนี้

1. **การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้** หมายถึง การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือในการนิเทศติดตามที่เหมาะสมและหลากหลายเปิดโอกาสให้ครู และผู้เรียนมีส่วนร่วม แล้วจัดทำข้อมูลการประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้มีการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์ ขั้นตอนการประเมินโครงการอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ รวมทั้งนำปัญหาต่าง ๆ มากำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้แล้วทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่สาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ ต่อไป

2. แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่ให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เกิดขึ้นจากฝีมือของมนุษย์ เกิดจากความรู้ของตัวบุคคลและเกิดจากวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3. แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง สถานที่ แหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งที่มีอยู่ภายในโรงเรียน ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดสร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติในสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ที่เป็นตัวบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นลักษณะกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ช่วยให้นักเรียนและครูได้ใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนผู้ที่ต้องการจะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

4. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนการทำงานร่วมกันของทุกคนที่อยู่ภายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและชุมชน ซึ่งมีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของทุก ๆ คน ด้วยตนเอง โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) 3) การตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) และ 4) การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)

4.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยมีการจัดทำแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้งบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการวางแผน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้

4.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการนำแผน โครงการหรือกิจกรรมที่ได้วางแผนนำมาลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้หาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึง

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน การบริการให้คำแนะนำปรึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียน มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้งาน มีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน จัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมแนะนำการใช้ตลอดจนการรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

4.3 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการดำเนินการในเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาได้กำหนด โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ กำหนดผู้รับผิดชอบตรวจสอบและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการและเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการสร้าง การพัฒนา การใช้แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนรายงานและเสนอผลการประเมินโดยภาพรวมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

4.4 การสรุปผลปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการกำหนดผู้รับผิดชอบ สรุปผลปรับปรุงแก้ไขผลการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณ มีการกำหนดแนวทาง และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขการใช้แหล่งเรียนรู้ การให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุง สรุปผลและรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน ตลอดจนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และการพัฒนาต่อยอด ซึ่งการประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้มี 3 ระยะ คือ 1) การประเมินผลก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การประเมินผลระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 3) การประเมินผลหลังการใช้แหล่งเรียนรู้

5. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง วิธีจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากชีวิตจริง การปฏิบัติจริง จากกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจัดตามสาระความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรแห่งชาติ โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เกิดจากการจัดบรรยากาศ จัดหาทรัพยากรให้เพียงพอ ปรับสภาพสถานที่บริเวณโรงเรียน ศูนย์วิทยากรและกิจกรรมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนตามความต้องการของผู้เรียน ก่อให้เกิดเป็นการศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. **สถานศึกษา** หมายถึง โรงเรียนที่ทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้นำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้ขั้นตอนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อความถูกต้องของงานวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. บริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
 - 1.1 อาณาเขตติดต่อ
 - 1.2 ทิศทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
 - 1.3 ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
 - 2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้
 - 2.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
 - 2.3 หลักการจัดการแหล่งเรียนรู้
 - 2.4 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
 - 2.5 ประโยชน์แหล่งเรียนรู้
 - 2.6 ปัจจัยสำคัญต่อการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้
3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
4. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
 - 4.1 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
 - 4.2 ขั้นตอนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
 - 4.2.1 การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan)
 - 4.2.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do)
 - 4.2.3 การตรวจสอบ ติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)
 - 4.2.4 การสรุปผล และการปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. สรุปกรอบแนวคิด

บริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตั้งอยู่เลขที่ 598 หมู่ 11 ถนนสนามกีฬา ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดพะเยา จำนวน 378 หมู่บ้าน 36 ตำบล 15 องค์การบริหารส่วนตำบล 19 เทศบาลตำบล 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอภูกามยาว ซึ่งมีบทบาทและภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่เป้าหมายการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1. อาณาเขตติดต่อ

อำเภอเมืองพะเยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเขตพื้นที่การศึกษาและเป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อำเภอแม่ใจ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเขตพื้นที่การศึกษาห่างจากที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประมาณ 24 กิโลเมตร

อำเภอดอกคำใต้ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขตพื้นที่การศึกษาห่างจากที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประมาณ 15 กิโลเมตร

อำเภอภูกามยาว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเขตพื้นที่การศึกษาห่างจากที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประมาณ 18 กิโลเมตร

2. ทิศทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา

เขต 1

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นองค์กรชั้นนำ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล โดยการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ และมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย

พันธกิจ (Mission)

พันธกิจสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย

1. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐาน สพท. ที่เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน
2. พัฒนาระบบเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและบริการ
3. ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ
4. พัฒนาหลักสูตรและระบบประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

5. พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิตและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

6. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติของผู้เรียน

7. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและระบบบริหารจัดการ

8. พัฒนาระบบบริหารจัดการและบริการให้เป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ

9. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา

เป้าหมาย (Goals)

เป้าประสงค์ของการจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย

1. สพป. พะเยา เขต 1 มีคุณภาพการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐาน สพท. พ.ศ. 2560

2. สพป. พะเยา เขต 1 มีระบบเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการและบริการที่มีคุณภาพ ทันสมัยและรวดเร็ว

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ

4. สพป. พะเยา เขต 1 มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและบริการที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเหมาะสมกับการใช้งาน

5. สถานศึกษามีหลักสูตรและระบบประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

6. ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต คุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

7. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติของผู้เรียน

8. สพป. พะเยา เขต 1 และสถานศึกษามีงานวิจัยที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและระบบบริหารจัดการ

9. สพป. พะเยา เขต 1 และสถานศึกษา มีระบบบริหารจัดการและบริการเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ

10. สพป. พะเยา เขต 1 และสถานศึกษา มีภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา

ค่านิยมองค์กร (Core Value)

P H A Y A O

P Professional

=

1

ความเป็นมืออาชีพ

H Harmony	=	ความสามัคคี
A Accountability	=	ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
Y Youth	=	เพื่อเด็กและเยาวชน
A Aim	=	การมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน
O Ownership	=	ความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร
1	=	มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา โดยยึดหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2565) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ได้ 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วม

3. ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา (EMIS) มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 83 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 74 คน มีครูผู้สอน จำนวน 646 คน และมีนักเรียน จำนวน 8,757 คน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร มีคุณลักษณะสุจริต โดยเนน มีวินัย ซื่อสัตย์ อดออม โอบอ้อมอารี มีความรับผิดชอบ พอเพียง จิตสาธารณะ สำนึกรักสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น และเป็นพลเมืองดีของชาติ และพลเมืองโลกที่ดีมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนสูง มีสรรณะตามหลักสูตรทักษะในศตวรรษ 21 (3R 8C) และพหุปัญญา มีสุขภาพะที่ดีมีพัฒนาการตามวัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี รักถิ่นฐานบ้านเกิด มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยและพลเมืองโลกที่มีทักษะการคิดขั้นสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่โดยมีล้มมาชีพตามความถนัดของตนเอง การที่จะพัฒนาให้เป็นที่ไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด จะเห็นได้ว่าแหล่งเรียนรู้เป็นสื่อกลางและมีความสำคัญต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่ศึกษาในการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นหากจะปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีนิสัยรักการเรียนรู้ ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ มีคุณภาพ มีความเหมาะสม อีกทั้งมีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ดังแสดงข้อมูลตามตารางที่ 1 ด้านล่างนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ซึ่งแยกตามขนาดของโรงเรียน

ลำดับ ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวนนักเรียน (คน)
1	บ้านดอกคำใต้	0	2	0
2	บ้านแม่จาวใต้	0	0	0
3	บ้านสันต้นฝิ่ง	0	0	0
4	บ้านหนองลาว	0	2	2
5	บ้านต้าเหล่า	0	2	9
6	บ้านดอกบัว (บุญมานุเคราะห์)	0	2	10
7	บ้านแม่ต้าบุญโยง	0	2	14
8	บ้านโป่ง	0	3	17
9	บ้านต้าม่อน	0	3	18
10	บ้านห้วยทรายขาว	1	3	19
11	บ้านห้วยแก้ว	1	2	22
12	บ้านไร่	1	3	25
13	บ้านสันจกปก	1	3	27

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวนนักเรียน (คน)
14	บ้านศาลา	1	4	33
15	ตำบลสันป่าม่วง	1	3	37
16	บ้านบุญเรือง	1	4	37
17	บ้านวังขอนแดง	1	4	42
18	บ้านทุ่งหลวง	1	4	43
19	บ้านโพธิ์ทอง	1	3	43
20	บ้านทุ่งป่าช้า	1	4	43
21	บ้านร่องปอ	1	4	44
22	บ้านหนองสระ	1	4	45
23	เจริญใจ	1	3	45
24	บ้านป่าแฝกเหนือ	1	4	47
25	บ้านสันต้นม่วง	1	4	49
26	บ้านป่าสักสามัคคี	1	4	49
27	บ้านเจน(เจนจันทธานุกุล)	1	4	50
28	บ้านแม่ใจ(แม่ใจเพาะวิทยากร)	1	4	52
29	บ้านแม่พริก	1	5	53
30	บ้านดงบุญนาคนาค	1	4	53
31	ชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี	1	4	54
32	บ้านห้วยเคียน	1	5	57
33	อนุบาลดอกคำใต้	1	4	58
34	บ้านร่องคำ	1	5	59
35	บ้านเนินสมบุรณ์	1	5	59
36	บ้านป่าคา	1	4	60
37	บ้านปาง	1	15	60
38	บ้านกาตถิ	1	4	62
39	บ้านแม่จัว	1	5	63

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวนนักเรียน (คน)
40	บ้านถ้ำประชาบำรุง	1	5	65
41	บ้านกว้านเหนือ(สุทัศน์อุปถัมภ์)	1	5	65
42	บ้านใหม่	1	5	66
43	บ้านดาวเรือง(ธนาคารกรุงเทพ17)	1	5	67
44	บ้านห้วยเจริญราษฎร์	1	5	68
45	บ้านป่าแฝกใต้	1	5	68
46	บ้านม่วงคำ	1	5	71
47	บ้านป่าตึง	1	5	73
48	บ้านแม่อิง	1	5	73
49	บ้านสันเวียงใหม่	1	5	75
50	บ้านรองจัว	1	6	82
51	บ้านคาบน	1	6	83
52	ชุมชนบ้านตุ้มท่า	1	6	85
53	ชุมชนบ้านห้วยลาน	1	6	89
54	บ้านแม่เนาเรือใต้	1	6	90
55	บ้านปางงูน	1	5	93
56	บ้านห้วยบง	1	6	97
57	บ้านอิงโค้ง	1	6	100
58	บ้านดง	1	7	102
59	บ้านใหม่	1	7	103
60	บ้านหนองหล่ม	1	6	106
61	บ้านสาบ	1	7	112
62	บ้านเหล่า	1	10	121
63	บ้านจำป่าหวาย	1	15	125
64	ชุมชนบ้านแม่สุก	1	15	127
65	บ้านทุ่งต้นศรี	1	16	131

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหาร (คน)	จำนวน ครู (คน)	จำนวนนักเรียน (คน)
66	บ้านไร่ขอย	1	15	135
67	บ้านดงอินตา	1	15	136
68	บ้านด้าพระแล	1	15	138
69	อนุบาลแม่ใจ(บ้านศรีถ้อย)	1	15	154
70	บ้านดอกบัว (ราษฎร์บำรุง)	1	11	157
71	อนุบาลภูกามยาว	1	10	157
72	บ้านแม่กา	1	16	159
73	บ้านร่องห้า	1	15	161
74	บ้านปิ่น	1	16	169
75	บ้านคำ	1	16	173
76	ชุมชนบ้านแม่ใส	1	16	175
77	บ้านถ้ำประชาชนุเคราะห์	1	12	193
78	บ้านภูเงิน	1	16	194
79	อนุบาลเมืองพะเยาบ้านโทกหวาก	1	16	216
80	บ้านตอม	1	17	234
81	บ้านจำโก้	1	17	245
82	ไทยรัฐวิทยา 46(ดอกคำใต้)	1	14	289
83	อนุบาลพะเยา	4	80	1,875
รวม	83 โรงเรียน	77 คน	656 คน	8,757

หมายเหตุ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน (โรงเรียนในลำดับที่ 1-61)

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน (โรงเรียนในลำดับที่ 62-82)

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601-1,500 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป (โรงเรียนในลำดับที่

83)

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (2564, สือออนไลน์)

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนองต่อการศึกษาดลอดชีวิตของบุคคลต่าง ๆ ในทุกระดับ ซึ่งกลไกสำคัญของ การเรียนรู้ตลอดชีวิตก็คือแหล่งเรียนรู้ ดังที่ ชัยพจน์ รั้งงาม (2542) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ในโลกปัจจุบันนั้นมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเรียนรู้หรือ ได้รับความรู้จากครูเท่านั้น แต่สามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ได้แก่ ชุมชน เพื่อน สถานบันทางศาสนา การอ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และทันสมัยที่สุดคือ การใช้ คอมพิวเตอร์และเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งทุกคนจะได้รับความรู้ตามที่ตนเองต้องการ การความสนุกสนาน ไม่เครียด ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) กล่าวว่า โรงเรียนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำหน้าที่ในการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้เพียงพอที่จะดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่าง เต็มศักยภาพ โดยมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการ การคิด การจัดการ อีกทั้งประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการจัดกิจกรรมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีในทุกรายวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกที่ทุกเวลา มีการ ประสานร่วมมือกันของทุกคนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตาม ศักยภาพ สำหรับการจัดการเรียนรู้นั้นมีหลายรูปแบบ หลายวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดการค้นพบและสร้างองค์ความรู้อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง นิรุติ กลีบจันทร์ (2559) ได้กล่าวถึงการจัดแหล่งเรียนรู้ว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เป็น แหล่งข้อมูล กิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการศึกษาต่อเนื่อง ควรให้โอกาส แก่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับความรู้ และทุกอาชีพ ให้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้อหาความรู้ เพิ่มเติมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถ โดยจัดให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียน มีประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงถึงกัน จึงส่งผลให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างมีความสุข แหล่งเรียนรู้หมู่บ้านจะเป็นศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ของท้องถิ่นที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน และการที่โรงเรียนจะใช้แหล่งเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อ

การศึกษาได้ดีนั้น บุคลากรของโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ อย่างพอเพียง ทั้งในด้านรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ วิธีการใช้แหล่งเรียนรู้และการบริหารการใช้ แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลอีกด้วย

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ สรุปได้ว่าหลักการและแนวคิด เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการและแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเอง เพื่อเพิ่มเติมและพัฒนาความรู้ ตามความถนัด ความสนใจจากการปฏิบัติกิจกรรมจากแหล่งที่ให้ ความรู้ที่รอบรอบ ๆ ตัวเรา ก่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความหมายของแหล่งเรียนรู้

ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอ ดังนี้

ศักดิ์ชัย เพชรเกษมทอง (2555) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในรูปของบุคคล สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้นและที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งสถานการณ์ นิทรรศการ และกิจกรรม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถเรียนรู้อย่างกว้างขวางในยุคปฏิรูป การศึกษา

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันท์ (2557) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา อันเกิดจากธรรมชาติและมนุษย์เป็นผู้สร้างกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิด การความรู้และสามารถนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

พิชัย เรืองดี (2558) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสนใจใคร่เรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

นิรุต กลีบจันทร์ (2559) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง รอบ ๆ ตัว ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นที่ช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียนในทุก ๆ ที่ แล้วส่งผลให้เกิดการเรียนรู้การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอีกทั้งปลูกฝัง นิสัยแห่งการใฝ่เรียนรู้ รวมถึงสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง สถานที่ต่าง ๆ หรือบุคคลที่มีความรู้ ที่ช่วยส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุก ๆ ที่ให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ปลูกฝังนิสัยแห่งการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่งเสริม

สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

นางเยาว์ อุทุมพร (2561) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล สารสนเทศต่าง ๆ แหล่งวิทยาการ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุสิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่น บุคคล สถานที่ หน่วยงาน ทั้งที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นหรือเป็นสิ่งที่อยู่เองตามธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ วิธีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

ชุตินาพร ชาวนนไฉ (2562) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง สถานที่ แหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ ศูนย์รวมความรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งสถานที่ อยู่ในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนและครูใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้หรือศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด ห้องดนตรีไทย ห้องดนตรีสากล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ สนามกีฬา ห้องพยาบาล เป็นต้น ผู้เรียนเข้าไปปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยประสบการณ์ตรงและได้ความรู้ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียน หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยาการ ประสบการณ์ตรงวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น สมาคม บุคคล สถานที่ สถาบัน หน่วยงาน และวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยีสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กิจกรรม ประเพณี หรือการดำรงชีวิตในชุมชนในท้องถิ่นที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ความเข้าใจและความชำนาญ

สรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดประโยชน์ในการให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้พบเห็นส่วนแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษามีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ให้ความหมายของ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวัจนัง (2549) กล่าวไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นแหล่งที่ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติหรือได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนอาศัยการสืบค้นของตนเองในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

คำริ บุญชู (2548) ได้ให้ความหมายของ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลาย ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติ ได้เอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ จนกระทั่งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง สถานที่ แหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งที่มีอยู่ภายในโรงเรียน ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดสร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติในสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ช่วยให้นักเรียนและครูได้ใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ได้มีหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2549) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ แหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า

1. เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านการศึกษา ค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นแหล่งสร้างเสริมความรู้ความคิดวิหยาการและประสบการณ์

พันธ์ประภา พูนสิน (2552, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะ และความคิด ความเข้าใจคุณค่า ทักษะคิด ค่านิยม ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ซึ่งมีความสำคัญและมีความหมายอย่างมากสำหรับผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบคลุม ท้องถิ่น
2. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน

3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากลสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวจนถึงสิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง

5. มีส่วนร่วมในองค์กรท้องถิ่น บุคคล และครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น

6. ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดทักษะ การแสวงหาความรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ แหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า

1. เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ พร้อมที่จะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจ

2. เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ให้โอกาสแก่ทุก ๆ คนทั่วถึงกัน

3. เป็นแหล่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริง เช่น แหล่งการเรียนรู้ ตามธรรมชาติ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานหรือสถานประกอบการ

4. เป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้ศึกษาปฏิบัติเอง และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดความสนุกสนานและตอบสนองความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้

6. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ รัก และภูมิใจในท้องถิ่นและ ประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ แหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า

1. เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย

2. เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. เป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ

5. เป็นแหล่งสร้างเสริมความรู้ ความคิด วิจัยการและประสบการณ์ความสำคัญ ของแหล่งเรียนรู้จะอยู่ที่ความหลากหลาย ที่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความพร้อมที่จะไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งเรียนรู้รอบตัว หากโรงเรียนสามารถดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ศศิมาภรณ์ แสงโสภาส (2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ แหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ด้านบุคคลมีความสำคัญในการร่วมเป็นคณะกรรมการการศึกษา เพื่อพิจารณากำหนดนโยบาย แผนพัฒนาโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตร เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ กำกับติดตาม การดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน ส่งเสริมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่นการเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการและปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน การถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และทักษะให้กับบุคลากรของโรงเรียน การถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และทักษะให้กับบุคลากรของโรงเรียน ส่วนแหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ด้านวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นและแหล่งเรียนรู้ด้านสังคม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาและนำมาเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ แหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลายที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าและเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างจึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องให้ความสำคัญและจัดการให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ต่อไป

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ มีความสำคัญคือเป็นสื่อกลางที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งสนับสนุนด้านการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทุกคนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ประสบการณ์ พัฒนาความคิด วิทยาการใหม่ ๆ และเพิ่มกระบวนการเรียนรู้ให้กับตนเอง เพื่อให้ตนเองเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ส่วนความสำคัญแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษานั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้จะทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์จริงได้ฝึกปฏิบัติ

หาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเองจากการสัมผัสธรรมชาติ สังคมและภูมิปัญญา โดยค้นพบ
 ความรู้นอกเหนือจากตำราเรียน และครูก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปกับนักเรียน
 ด้วยบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาว่า
 กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและ
 นอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตร โดยกำหนดความสำคัญไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ
 ดังนี้ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี ครูและนักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้
 จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน สถาบันองค์กร
 หน่วยงานรัฐและเอกชน 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่
 ทุกเวลา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด
 ศูนย์การเรียนรู้ สมาคม ฯลฯ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนควรรู้จัก
 แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อแนะนำให้ผู้เรียนไปใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า
 เพิ่มเติม เช่น ครูผู้สอน ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ โทรทัศน์ 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด ทรัพยากรบุคคลของจริง
 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นสาระที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา
 ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สะดวกรวดเร็วไม่มีขอบเขตจำกัด 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 ศาสนาและวัฒนธรรม สื่อการเรียนรู้ต้องมีชีวิตชีวา มีสีสันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยฝึกให้
 ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพล
 ศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริง 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้
 วิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากทดลอง ลงมือปฏิบัติ
 และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

กรมสามัญศึกษา (2543) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้
 ในสถานศึกษาว่า เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นการสื่อสารความรู้ประสบการณ์
 ทักษะความคิดเห็น โดยใช้เครื่องมือประกอบการสอนต่าง ๆ มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
 ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และสามารถ
 ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพความสามารถของผู้เรียน
 ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากความสำคัญแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญแหล่งเรียนรู้
 ของสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการให้
 เป็นระบบ เพื่อให้สร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนที่ใฝ่เรียนรู้และเป็นแหล่งที่ตอบสนอง

ต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการสร้างองค์ความรู้จากความคิด ประสบการณ์ และความสนใจ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

หลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

การจัดการแหล่งเรียนรู้นั้นทำได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้รูปแบบ ใดอย่างไรให้มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงหลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดบทบาททั่วไปของสถานศึกษาเกี่ยวกับการ จัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษานำไปเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
2. จัดทำเอกสารเผยแพร่ให้กับ ครูจากสถานศึกษาอื่น องค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาระดับใกล้เคียง
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้และประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่น องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เข้าร่วมกัน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. รณรงค์ให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ และส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อ ที่มีคุณภาพและราคาที่เหมาะสม
2. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้
3. พัฒนาห้องสมุดชุมชนให้กระจายอย่างทั่วถึงในลักษณะห้องสมุดมีชีวิต
4. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบที่หลากหลาย ทั่วถึงและมีคุณภาพ
5. ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่นเพื่อให้เอื้อต่อการศึกษา และเรียนรู้ สนับสนุนและส่งเสริมการระดมทรัพยากร บุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชน ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ว่า สถานศึกษาสามารถมีวิธีการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งมีอยู่หลายชนิดขึ้นอยู่กับ พื้นที่และกำลังความสามารถของสถานศึกษาเอง เช่น หากมีพื้นที่บริเวณกว้างขวาง

อาจเลือกจัดแหล่งเรียนรู้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนสัตว์ ศูนย์กีฬา หรือจัดเป็นที่อ่านหนังสือเคลื่อนที่ เป็นต้น หากสถานศึกษามีอาคารเรียนเพียงพอ ก็สามารถเลือกจัดแหล่งเรียนรู้ในลักษณะห้องต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด มุมหนังสือ มุมกระจายข่าว ห้องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ห้องศิลปะ ห้องดนตรี ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพยาบาล ห้องอินเทอร์เน็ต หรือห้องสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น แต่ถ้าสถานศึกษาไม่มีข้อจำกัดทั้งพื้นที่และอาคารเรียน ก็ต้องจัดสิ่งที่มีอยู่แล้วในสถานศึกษาทุกชนิดให้แปรสภาพเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด เพราะการจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรมีหลักการจัดแหล่งเรียนรู้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ จนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

บุญยง นภัสอินทนู (2558) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. กำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้าง ประเภททรัพยากรทางธรรมชาติ ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีความเชื่อ ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษาลงในหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรทุกฝ่าย ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักให้เข้าใจตรงกัน เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนและช่วยเหลือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา

3. กำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชาและทุกระดับชั้น

4. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

5. ส่งเสริมบุคลากรเพื่อศึกษา อบรม ประชุม สัมมนา โดยนำความรู้ที่ได้รับมาสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า หลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีวิธีการจัดได้หลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับพื้นที่และกำลังความสามารถของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1) กำหนดนโยบายพัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) สำรวจแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ

บุคคล วัฒนธรรมประเพณี สถานที่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามนโยบายและแผนการจัดการ 4) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความพร้อมมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะให้ความรู้กับผู้ที่มาศึกษาได้เต็มศักยภาพ 5) รณรงค์และประชาสัมพันธ์ ให้ทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดหา การนำไปใช้ตลอดจนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ 6) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการนิเทศติดตามและประเมินผล การพัฒนาและการใช้ แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มากที่สุด

ประเภทของแหล่งเรียนรู้

ประเภทของแหล่งเรียนรู้มีอยู่หลายประเภทด้วยกัน ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้มีการกล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แหล่ง คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น บรรยายภาค สิ่งแวดล้อม ปრაกฏการณ์ธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดกลุ่มสาระ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องมัลติมีเดีย เว็บไซต์ ห้องอินเทอร์เน็ต ห้องเรียนสีเขียว ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องเกียรติยศ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร สวนวรรณคดี สวนสุขภาพ สวนหิน สวนหย่อม สวนผีเสื้อ บ่อเลี้ยงปลา เรือนเพาะชำ ต้นไม้พุดได้ ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546) ได้จำแนกประเภท แหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

1. จัดตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้

1.1 แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะหาความรู้ ได้จากสิ่งที่มีอยู่ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กรวด หิน ทราย ชายทะเล เป็นต้น

1.2 แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้าง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่แสดงถึงการสืบทอด ทางศิลปวัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

1.3 บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การสืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีแหล่งการเรียนรู้หลัก คือ ครู อาจารย์ ต่อมา มีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น โรงอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 แหล่งการเรียนรู้ภายในท้องถิ่นครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงโรงเรียน ท้องถิ่นที่โรงเรียนพาผู้เรียนไปเรียนรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ทุ่งนา สวนผัก สวนผลไม้ วัด ตลาด ร้านอาหาร ห้องสมุด ประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง แหล่งท่องเที่ยว เทคโนโลยีชาวบ้าน เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

เกษม คำบุตดา (2550) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น
2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน เป็นต้น
3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งน้ำ สวนสาธารณะ ป่าไม้ ต้นไม้ ใบไม้ อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น
4. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อวัฒนธรรม และเทคโนโลยีเช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ใบปลิว ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สุทธิชล พอดรวงศ์ (2555, หน้า 50-51) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้หลายประเภท เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสื่อการเรียนรู้ ห้องเรียน ห้องส่งเสริมอาชีพ ห้องวิถึพุทธ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ปรีชา บุญอินทร์ (2562) ได้สรุปประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ 2 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องเรียน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบโรงเรียนภายในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ทางไกล อาจเป็นต่างจังหวัดที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าได้ทุกสาขาวิชา ทั้งที่เป็นบุคคล ธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล คือ ผู้ที่สามารถบอกเล่า อธิบาย บรรยาย หรือสาธิต การทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญ

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ คือ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ทะเล ภูเขา หาดทราย พื้นที่ป่า เป็นต้น

2.3 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมความรู้ต่าง ๆ เพื่อสืบทอดให้แก่ลูกหลานในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ห้องฟ้าจำลอง สถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้มีอยู่ 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ ห้วย หนอง คลอง บึง ดิน หิน น้ำ อากาศ เป็นต้น 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นฝีมือของมนุษย์ เช่น อาคาร สถานที่ ห้องสมุด ศูนย์ราชการ สวนสุขภาพ ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นตัวบุคคล เช่น ครู พระสงฆ์ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น บุคลากรในสถานศึกษา เป็นต้น 4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวัฒนธรรมประเพณี เช่น วัฒนธรรมด้านอาหาร วัฒนธรรมด้านเครื่องแต่งกาย วัฒนธรรมด้านความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมด้านการละเล่น วัฒนธรรมด้านการดำรงชีวิต เป็นต้น โดยสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ศึกษาทั้งสิ้น ส่วนประเภทของแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษานั้นมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

ผ่องศรี สมยา (2544) ได้กล่าวว่าประเภทของ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา นั้น ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องปฏิบัติการ ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติในโรงเรียน และสวนต่าง ๆ ในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึงประเภท แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น ครู ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ โรงอาหาร สนามกีฬา สวนหย่อม สวนสมุนไพร แปลงเกษตร ห้องน้ำ เป็นต้น

สรุปได้ว่าประเภทแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ให้กับครู นักเรียนหรือบุคคลต่าง ๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดสร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ

ในสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น

ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้

ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่มากมายด้วยกัน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

ประหยัด จีรวรพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ แหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้
2. ทำให้การเรียนมีคุณค่าและเกิดผลดี
3. ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข
4. ทำให้ผู้เรียนสามารถรวมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ทั้งในแง่ของการกระจายโอกาสทางการศึกษา การให้การศึกษาดูเนื่องตลอดชีวิตมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า แหล่งเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เบญจวรรณ ระตา (2551, ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำแหล่งความรู้ชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับโอกาสได้รับประสบการณ์อย่างกว้างขวางให้แก่เด็กโดยตรง โดยได้แจกแจงรายละเอียด ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์มากขึ้นและมีประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการศึกษา
2. ช่วยให้เด็กเรียนได้ผลดี เรียนได้ง่าย และฝังแน่นในความทรงจำเพราะสอดคล้องกับหลักการที่ว่าเด็กจะเรียนได้ดีถ้าได้เรียนจากของจริง
3. ช่วยให้หลักสูตรมีความหมายน่าสนใจ และมีผลในทางปฏิบัติ
4. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ ก่อให้เกิดความเข้าใจและความซาบซึ้งในคุณค่าของชุมชน

5. ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและชีวิตประจำวันของเด็ก เด็กสามารถนำความรู้จากโรงเรียนมาใช้กับชุมชนในชีวิตจริง

6. ช่วยปลูกฝังความปรารถนาจะปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น

7. ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เช่น การขาดแคลนแหล่งเรียนรู้และอุปกรณ์การสอน

8. ช่วยให้เด็กได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์มากขึ้น และมีประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการศึกษา

9. ช่วยให้เด็กเรียนได้ผลดี เรียนรู้ได้ง่าย และพึงแน่นในความทรงจำเพราะสอดคล้องกับหลักการที่ว่าเด็กจะเรียนได้ดีถ้าได้เรียนจากของจริง

10. ช่วยให้หลักสูตรมีความหมาย น่าสนใจ และมีผลในทางปฏิบัติ

11. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ ก่อให้เกิดทักษะ และประสบการณ์แห่งการเรียนรู้

12. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้นักเรียนและครู เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้จากชุมชนกลับมาเข้าชั้นเรียน เพื่ออภิปราย ทดสอบ และทบทวนกันได้ต่อไปอีก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริงในกระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ อาจจะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่สนใจจากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ช่วยในการพัฒนาการศึกษา กระบวนการคิดและทัศนคติให้กว้างไกล ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผู้ศึกษาเกิดความสนุกสนาน มีเจตคติที่ดี และเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษานั้น ชวนพิศ พร้อมสุข (2558) กล่าวไว้ว่า หากสถานศึกษาใดมีพื้นที่จำกัดก็สามารถเชื่อมโยงบูรณาการพันธุมี่ที่อยู่ในสถานศึกษามาสู่การเรียนการสอนได้เช่นกัน โดยศึกษาเรียนรู้องค์ความรู้จากพันธุมี่ไม้นั้น ๆ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเขียนชื่อพันธุมี่ไม้ แต่งคำประพันธ์จากพันธุมี่ไม้ ผูกเขียนตามคำบอก เขียนเรียงความ คัดลายมือ พูดบรรยาย ใ้ว่าที่ในญาติเกี่ยวกับพันธุมี่ไม้ เป็นต้น 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ให้ผู้เรียนฝึกนับจำนวน คำนวณจำนวน ประมาณ

การจำหน่ายผลผลิตของพันธุ์ไม้ ฝักการคาดคะเนขนาดความสูงของพันธุ์ไม้ ฝักหาตำแหน่ง ระยะทิศทาง เขียนแผนผัง แผนที่ และฝักคำนวณรายได้จากผลผลิตของพันธุ์ไม้ เป็นต้น

3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ ฝักสำรวจทางกายภาพของพันธุ์ไม้และศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ เป็นต้น

4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ให้ผู้เรียนศึกษาสรรพคุณทางยาของพันธุ์ไม้ การผลิตยาขงสมุนไพรจากผลผลิตของพันธุ์ไม้ รายชื่ออุปกรณ์กีฬาที่ทำจากพันธุ์ไม้ เป็นต้น

5) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ฝักออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากพันธุ์ไม้นั้น ๆ เรียนรู้อาชีพ การนำผลผลิตของพันธุ์ไม้มาทำเป็นอาหาร รวมถึงการถนอมอาหารจากพันธุ์ไม้ เป็นต้น

6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ และประโยคเกี่ยวกับ ส่วนประกอบของพันธุ์ไม้ เป็นต้น

7) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดพันธุ์ไม้ที่มีในสถานศึกษา เป็นไม้ประจำสถานศึกษา โดยจัดตั้งเป็นชมรมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการสงวนและอนุรักษ์พันธุ์ ไม้หายากในท้องถิ่น เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาเกิดจากการจัดแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ภายในโรงเรียนให้เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน โดยบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์และปลูกฝังเจตคติของผู้เรียนให้เป็นที่พึงประสงค์

ปัจจัยสำคัญต่อการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ล้วนแล้วแต่เกิดจากความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ดังนี้ นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญต่อการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่

1. ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยทำความเข้าใจธรรมชาติวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนงานพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้ การสนับสนุนด้านงบประมาณบริหารโดยการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ดำเนินการนิเทศภายใน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนติดต่อประสานงานหน่วยงานและบุคลากร เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

2. ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติวิชา สามารถจัดและพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพ ประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามสภาพความเป็นจริง สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาสื่อ เครื่องมือ แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ

3. ผู้เรียนควรเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ มีความกระตือรือร้นและได้รับกระบวนการเรียนรู้ที่ดี มีความรู้ ความสามารถต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

4. ผู้นิเทศให้การช่วยเหลือดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ควรเป็นผู้ที่รู้จักธรรมชาติวิชา มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ นำเสนอสื่อนวัตกรรมในการพัฒนา ติดตามผลการประเมินผลของครูอย่างต่อเนื่อง

5. ผู้ปกครอง เอาใจใส่ดูแล เรียนรู้ร่วมกับลูกหลาน เกิดความเข้าใจร่วมกันและช่วยแก้ปัญหาในการเรียน

6. สภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งเรียนรู้ ห้องเรียน มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย โดยชุมชน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

พิชัย เรื่องดี (2558) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนจะให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย เริ่มตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ ธรรมชาติวิชาและการจัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องครบถ้วนตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมช่วยกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนการสอนและจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องครบถ้วนเหมาะสมกับตัวของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

แหล่งเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้รอบตัวเรา เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะและประสบการณ์ตรงให้แก่ตนเอง สำหรับการให้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินการของครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจากการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ว่าการได้มาซึ่งองค์ความรู้ นั้น เกิดจากการเรียนรู้ของผู้สนใจได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่จำกัดสถานที่และสิ่งที่สัมผัสได้จากประสบการณ์ตรง โดยมีที่มาของการกล่าวถึงข้อมูล ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 ที่เกี่ยวข้องกับสาระในการจัดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่ครูและสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ โดยเปลี่ยนการเรียนที่เน้นการท่องจำแบบเดิม ซึ่งครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำเอาชีวิตจริงของผู้เรียนมาเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงให้ผู้เรียนได้สืบเสาะค้นหาความรู้ การสนใจใฝ่รู้และการรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ (2541) ได้กล่าวว่า หลักการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องลงมือปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้นั้นต้องอาศัยแหล่งเรียนรู้ ข้อควรคำนึงในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมี ดังนี้

1. จัดบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ให้เป็นสภาพจริงหรือเสมือนจริง
2. จัดทรัพยากรในแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ
3. ปรับสภาพสถานที่เรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด
4. จัดบริเวณโรงเรียนให้เกิดแหล่งเรียนรู้และแหล่งสนับสนุนการเรียน
5. จัดศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
6. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
7. มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการดูแลสภาพแวดล้อมให้เป็น

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กล่าวว่า วิธีจัดการเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้นั้นควรมีลักษณะการจัด ดังนี้

1. จัดความพร้อมและศักยภาพของแหล่งเรียนรู้เพื่อการนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

2. จัดตามสาระความรู้สอดคล้องกับหลักสูตรแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พบ และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ ได้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้สัมผัสกับ ความเป็นจริง สร้างองค์ความรู้เองจากประสบการณ์ของตนเองทั้งจากการสำรวจตรวจสอบ ทดสอบความรู้ที่ได้รับและหาข้อสรุป

3. จัดตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

4. จัดโครงการหรือกิจกรรมที่รัฐบาลเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน

นिरุต กสิปจันทร์ (2559) ได้สรุปหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ ว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เป็นแหล่งข้อมูล กิจกรรมและกระบวนการจนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการศึกษาต่อเนื่อง ควรให้โอกาสแก่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับความรู้และทุกอาชีพ มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ หาความรู้เพิ่มเติมตามความสนใจ ความต้องการและความสามารถ โดยจัดให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียน มีประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นการเรียนตลอดชีวิต โดยการให้ใช้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาได้ดั่งนั้น บุคลากรของ โรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียงในด้านรายละเอียดของ แหล่งเรียนรู้ วิธีการใช้แหล่งเรียนรู้และการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผล

ดังนั้นสรุปได้ว่า หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง วิธีจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากชีวิตจริง การปฏิบัติจริง จากกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจัดตามสาระความรู้สอดคล้องกับ หลักสูตรแห่งชาติ โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เกิดจากการจัดบรรยากาศ จัดหาทรัพยากรให้เพียงพอ ปรับสภาพสถานที่บริเวณโรงเรียน ศูนย์วิทยากร และกิจกรรม ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนตามความต้องการของผู้เรียน ก่อให้เกิดเป็นการศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึงการ วางแผนชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

และประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้

อำนาจ ธีระวณิช (2547) ได้ให้ความหมายของ การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการทำงานร่วมกัน โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรอื่น ในการวางแผน การจัดองค์การ การนำและควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

วัฒนา หลวกัประยูร (2558) ได้ให้ความหมายของ การบริหารจัดการ หมายถึง การใช้หลักศาสตร์แห่งการบริหารและศิลปะแห่งการจัดการ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้หลักการทำงานเป็นทีมเพื่อเป็นจุดร่วมในวัตถุประสงค์แห่งงานในการร่วมกันทำงานกับบุคคลอื่นและใช้หลักการวางแผนการบริหารจัดการองค์กร การสั่งการ การกำกับดูแลและการควบคุม

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการ การวางแผนที่ทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ โดยใช้หลักการวางแผนจัดการองค์กร การสั่งการ การกำกับดูแลและการควบคุม เพื่อกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายขององค์กร ส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามแผนงานที่กำหนดซึ่งมีผู้ให้ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้มีคุณค่าในการศึกษาและจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนนั้น บุคลากรทุกคนมีบทบาทสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย วางแผนเพื่อสนับสนุนการจัดหา จัดสร้าง เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแลและประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

2. ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ เป็นผู้รวบรวมข้อมูล ให้คำปรึกษาแนะนำผู้เรียนในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เอกสารเพิ่มเติมให้การแนะนำและสร้างขวัญกำลังใจ มีการประเมินการเรียนรู้อ

จากการจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ในภาพรวม ติดตามช่วยเหลือการดำเนินงานแนะนำความถูกต้อง อีกทั้งประยุกต์ใช้ความรู้ เผยแพร่ผลงาน สรุป และประเมินผล

3. นักเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ สำรวจแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แบ่งกลุ่มแบ่งหน้าที่ในการทำงาน นำความรู้จากแหล่งเรียนรู้มาใช้ ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องศึกษาค้นคว้าจากเอกสารเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ประเมินผลด้านความรู้ กระบวนการทำงานด้วยตนเอง เลือกรูปแบบและวิธีการนำเสนอผลงานโดยเสนอผลงานการปฏิบัติ เผยแพร่ผลงาน สรุปและประเมินผลการเผยแพร่ผลงาน

วรภัทร์ ภูเจริญ (2548) กล่าวว่า หลักการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวทางวงจรคุณภาพเดมมิง มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) คือ จุดเริ่มต้นในการใช้ข้อมูลในการวางแผน โดยพิจารณาว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ผู้เข้าร่วมวางแผนคือใครบ้าง รายละเอียดของแผนมีอะไรบ้าง ใครเป็นผู้ตรวจสอบแผน ทำอย่างไรให้แผนเป็นที่ยอมรับ หลังจากวางแผนแล้วลงมือทำตามแผน 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) คือ การทำตามแผน แผนที่ดีต้องมีรายละเอียดโดยต้องรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น และต้องมีแผนรองรับหากผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ 3) การตรวจสอบ ทบทวน กำกับและติดตามการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Check) คือ การตรวจสอบติดตามผลของการใช้แผนในการบริหารแหล่งเรียนรู้ และ 4) การสรุปและปรับปรุงแก้ไข (Act) คือ การนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์ พิจารณาหาต้นตอสาเหตุข้อบกพร่อง การระดมสมอง เพื่อการแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำอีก

พรพันธุ์ ไอสถ (2548) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนี้ 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษา 2) จัดทำรายงานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ 3) ประชุมกำหนดรายการความร่วมมือในการเป็นเครือข่าย 4) ดำเนินการพัฒนาเครือข่าย 5) ดำเนินการใช้เครือข่ายเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ประเมินผลการใช้และรายงานผล

จากความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนการทำงานร่วมกันของทุกคนที่อยู่ภายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและชุมชน ซึ่งมีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของทุก ๆ คนด้วยตนเอง โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน

การบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) 3) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) และ 4) การสรุปปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้หากมีการบริหารจัดการอย่างมีระบบถูกต้องย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เป็นอย่างมาก ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวทางและขั้นตอนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2558) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบให้มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรทุกระดับรู้ว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไรมีความสำคัญอย่างไร 2) มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน หน่วยงานส่วนกลางควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่าจะมีการรณรงค์เพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายขึ้นในชุมชนเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในทุกพื้นที่ 3) มีการจัดทำแผนในระดับพื้นที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรให้เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่สำรวจและจัดทำแผนที่ในชุมชนที่รับผิดชอบควรมีการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนใดขึ้นบ้าง 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละชุมชน ว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งรู้สภาพปัญหาในชุมชนของตนเป็นอย่างดีได้ร่วมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของชุมชน 5) หน่วยงานส่วนกลางสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบางชนิดอาจต้องมีการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกเหนือจากขอความร่วมมือจากหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางควรให้การสนับสนุน

จิระพล พู่กัน (2559) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ งบประมาณ บริเวณ/สถานที่ บุคลากร และการนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 1) การบริหารด้านงบประมาณนั้นเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการสร้างประสานกับทุกส่วนงาน เป็นรูปของตัวเงินที่อาจแฝงอยู่ในแผนปฏิบัติงานหรือโครงการ ทั้งนี้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงให้ทุกส่วนงานได้มีส่วนร่วมในการจัดทำในการวางแผน การประสานงาน และการควบคุม

เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กิจการต้องการ 2) การบริหารด้านบริเวณ/สถานที่ นั่นคือการที่ผู้บริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสอดคล้องกับอาคารสถานที่ที่ผู้ใช้อาคาร กิจกรรมองค์กรตลอดจนวัฒนธรรมขององค์กรด้วย 3) การบริหารด้านบุคลากรเป็นกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงานเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงานเพื่อให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยความพึงพอใจของหน่วยงาน 4) การบริหารด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม คือการให้คำแนะนำจากผู้ชำนาญโดยเฉพาะและเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปปฏิบัติงานตามแผน ประกอบการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนหรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

พรพันธุ์ โอสถ (2548) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษา
2. จัดทำรายงานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
3. ประชุมกำหนดรายงานความร่วมมือในการเป็นเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย การสร้างผลิตสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี การจัดระบบการจัดเก็บสื่อ นวัตกรรม มีการจัดการให้บริการ การแลกเปลี่ยนสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ การยืมสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างแหล่งเรียนรู้และการจัดระบบเชื่อมโยงเครือข่าย

4. ดำเนินการพัฒนาเครือข่าย
5. ดำเนินการใช้เครือข่ายเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. ประเมินผลการใช้และรายงานผล

กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2561) กล่าวถึง แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ ว่ามีขั้นตอน คือ

1. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้
2. มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน
3. มีการจัดทำแผนในระดับพื้นที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน
5. หน่วยงานส่วนกลางสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการจัดสร้างหรือพัฒนา

เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ได้ให้ความหมายของ แนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง วิธีการ และแนวปฏิบัติในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพเพื่อการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan: P) 2) การดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Do: D) 3) การตรวจสอบ ทบทวน กำกับและติดตามการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Check: C) และ 4) การสรุป และรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Act: A)

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง วิธีการและแนวปฏิบัติ ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการสร้างความเข้าใจ กำหนดนโยบาย มีการวางแผนที่นำไปสู่การปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน และการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยอาศัยขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบทบทวน กำกับและติดตาม และการสรุปและรายงานผลการบริหาร แหล่งเรียนรู้ สำหรับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษานั้นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหาร เกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการจัดหา จัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน
2. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการและการ ใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่ง เรียนรู้ภายในโรงเรียน กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

นิคม ชมพูนุท (2550) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษา ว่าแหล่งเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถจัดและดำเนินการได้มีหลายประเภทขึ้นอยู่กับกำลังและ ความสามารถของโรงเรียนแต่ละแห่ง โดยแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษานั้นมีอยู่มากมาย ที่สำคัญ คือ ห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครูอาจารย์ และนักเรียน เพราะเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ทุกคนได้เข้ามาศึกษา หาความรู้ เรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมนิสัยใฝ่เรียนรู้และนิสัยรักการอ่าน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ว่าแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการระดมทรัพยากรทั้งหมดที่มี สร้างเครือข่าย การเรียนรู้ เพื่อร่วมกันสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน ความร่วมมือของ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนและชุมชน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนสามารถจัดระบบเครือข่ายได้หลายรูปแบบตามสภาพและลักษณะความพร้อมของ โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดได้ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง วิธีการหรือ ขั้นตอนที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยการบริหารจัดการนั้นได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเข้ามาช่วยในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ มีส่งเสริมและพัฒนาครู นักเรียนให้มีความรู้ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้ แหล่งเรียนรู้และมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

ขั้นตอนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการบริหาร แหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง ซึ่งมีขั้นตอน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการบริหาร แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดตั้ง คณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ การจัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจ แก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนและการประชาสัมพันธ์โครงการ 2) ด้านการดำเนินการใช้ แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย จัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) ด้านการตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดวิธีการ เครื่องมือประเมินผล ผู้เกี่ยวข้องประเมินผลการสร้างพัฒนา แหล่งเรียนรู้และวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการสร้าง พัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ 4) สรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนไปใช้ ประกอบด้วย โรงเรียนกำหนดให้มีการประเมิน ทบทวน ปรับปรุงกระบวนการดำเนินการ โรงเรียนกำหนดวิธี และเครื่องมือประเมินผลการ ดำเนินการสร้าง การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ การสรุปรายงานการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ว่า การบริหารหรือการจัดการที่ประสบผลสำเร็จจะต้องมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอนที่เรียกว่ากระบวนการบริหาร ซึ่งสามารถจัดอยู่ใน 4 ลำดับ ประกอบด้วย ขั้นตอนการ วางแผน การดำเนินงานตามแผน การวัดผลประเมินผลการดำเนินงาน และหาแนวทางแก้ไข

หรือพัฒนางานให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเราเรียกว่า วงจรเดมมิ่ง ซึ่งเราสามารถนำการบริหารแหล่งเรียนรู้มาใช้ใน 4 ด้าน คือ 1) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ 4) การสรุปผลปรับปรุงแก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้

เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี โดยต้องมีระบบการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ (Act) ซึ่งหลักการนี้เป็นการบริหารคุณภาพงานเป็นวงจรพัฒนาพื้นฐาน หลักของการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management: TQM)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) การบริหารสถานศึกษาปัจจุบันเน้นการบริหารคุณภาพตามขั้นตอนวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามีคุณภาพ การบริหารคุณภาพจะทำให้การบริหารงานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีการทำงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานระบบบริหารจัดการที่ดีตามระบบวงจรคุณภาพด้วยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชนประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) การพัฒนาปรับปรุง (Action)

อัมพร อินมล (2556) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงนโยบาย เป้าหมายของสถานศึกษา และการจัดการในด้านต่าง ๆ จัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนโดยการระดมทรัพยากรที่มีในสถานศึกษา มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน สร้างความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดแหล่งเรียนรู้โดยการวางแผนต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดรอบคอบเพื่อให้ได้แผนการใช้ที่สมบูรณ์และดีที่สุด การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพจะทำให้การดำเนินกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพไปด้วย โดยขั้นตอนแรก คือ การศึกษาหลักสูตรและความต้องการของครูและนักเรียน กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมาย มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้ใช้และผู้ให้บริการ กำหนดโครงการ กิจกรรมการจัดแหล่งเรียนรู้จัดทำแผนปฏิบัติงาน และการวางแผนการใช้ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนใช้

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในท้องถิ่น มีการนำข้อมูลจากการสำรวจแหล่งเรียนรู้มาจัดทำสารสนเทศแหล่งการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้ใช้และประเภทของแหล่งเรียนรู้การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้สูงสุดและคุ้มค่าต่อผู้เรียนมากที่สุด สำหรับการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้จะต้องมีการตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณารายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค

ศิริญา เลียบคง (2560) กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ว่ามีจุดประสงค์ทั้งด้านเนื้อหาวิชา และด้านกระบวนการ โดยผู้เรียนจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นผู้เรียนที่ตื่นตัว ในขณะที่ใช้สื่อวัสดุที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบ เพื่อสำรวจ ตรวจสอบ หาคำตอบจากสื่อหรือนวัตกรรมต่าง ๆ โดยครูหรือบรรณารักษ์จะกลายเป็นผู้สร้างแรงจูงใจ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้วยการจัดหาสิ่งที่สนับสนุนเนื้อหาเหล่านั้น ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหาข้อมูลและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จนเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มั่นคง กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้

สุดารัตน์ งามวิสัย (2561) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ว่าประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผน เป็นขั้นตอนที่มีการกำหนดนโยบาย แผน โครงการ ก่อนการปฏิบัติงาน
2. การปฏิบัติตามแผนงาน เป็นปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการที่ได้วางแผนไว้
3. การตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายจากที่ได้กำหนดไว้
4. การปรับปรุง พัฒนา เป็นขั้นตอนที่มีนำข้อมูลจากการรายงานมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง

กัญเกียรติ แดงสีดา (2563) กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาว่าสถานศึกษาต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ และนำผลการใช้ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ จัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงพัฒนา กำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการประชุมและระดมความคิดเห็นเพื่อทบทวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวางแผนในการปรับปรุง และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ บุคลากรโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน

มีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่สาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ

สรุปจากการศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ข้างต้น ส่วนใหญ่ได้มีการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันคือการใช้วงจรเดมมิ่ง ซึ่งมีขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) 3) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) 4) การสรุปผลปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)

โดยผู้วิจัยได้เลือกกรอบแนวคิดในขั้นตอนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) เป็นแนวคิดหลักของการจัดทำกรอบการวิจัย ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan)

การวางแผนถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของการบริหารแหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง เพราะทุกขั้นตอนของวงจรเดมมิ่งเป็นผลที่สืบมาจากการวางแผน ถ้ามีการวางแผนที่ดี การบริหารแหล่งเรียนรู้ก็สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กำหนดแนวทางในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยทำความเข้าใจนโยบายตามแผนหลักสูตร รวมทั้งแนวดำเนินการของโรงเรียน เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนา และใช้แหล่งเรียนการสอนโดยให้คณะครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด

2. จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อม การพัฒนาการเรียนรู้อในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ทางโรงเรียนเห็นว่าเหมาะสม

3. จัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คณะกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญที่จะเป็นผู้สำรวจ วิเคราะห์ความพร้อม รวบรวมข้อมูล แล้วจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

4. สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้

5. ประชาสัมพันธ์โครงการ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน เกิดการสนับสนุนร่วมมือช่วยเหลือให้แหล่งการเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด

สุพิธา ยอดประสิทธิ์ (2560) ได้กล่าวถึง การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ว่า ควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอนและผู้บริหารควรร่วมมือกันวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดนโยบาย กำหนดโครงการ กิจกรรมในการสำรวจ การจัดทำสารสนเทศ และการนำไปใช้ให้คุ้มค่า เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเห็นจริงจากแหล่งเรียนรู้ โดยมีแนวทางในการดำเนินการวางแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์ความพร้อมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ 3) จัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4) สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียน 5) ประชาสัมพันธ์แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม

เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ได้ให้ความหมาย การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาหลักการ จุดมุ่งหมาย นโยบายการบริหารการศึกษาและบริบทของสถานศึกษาและสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดนโยบาย วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

กัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ได้กล่าวถึง การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า สถานศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ และจัดทำแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ มีการประชาสัมพันธ์โครงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดบุคลากรและคณะกรรมการรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558) กล่าวถึง ขั้นตอนการวางแผน (Plan) การบริหารแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยกำหนดแนวทางดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้โดยให้คณะครู นักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ
2. จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และชุมชน อาจประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น
3. จัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้คณะกรรมการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้สำรวจ วิเคราะห์ความพร้อม รวบรวมข้อมูล แล้วจัดทำแผนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม
4. สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชน ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการใช้แหล่งการเรียนรู้
5. ประชาสัมพันธ์โครงการการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้แหล่งเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ศคิมภรณ์ แสงโสภาส (2558) ได้ให้ความหมาย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในด้านการวางแผน ว่าหมายถึง การกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการทำความเข้าใจนโยบายตามแผนและหลักสูตร รวมทั้งแนวดำเนินการของโรงเรียน โดยให้คณะครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อม จัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์โครงการ

สรุปได้ว่า การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยมีการจัดทำแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้งบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดทำระบบรวบรวมข้อมูล

สารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการวางแผน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้

2. การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do)

การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่นำแผนหรือโครงการที่ได้วางแผนนำมาลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นสถานที่จริงหรือของจริงที่มีอยู่ในโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ โดยหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยโรงเรียนมีแนวทางการสร้าง พัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ซึ่งอาจจะประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานห้องสมุด และหัวหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์ของโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดแหล่งเรียนรู้จัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

2. การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพจัดระบบการใช้สำหรับผู้เรียนและผู้สนใจ

3. การใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สนใจได้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและคุ้มค่า มีการรวบรวมข้อมูลการใช้เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ได้กล่าวถึง การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้โดยการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ จัดหาทรัพยากร สารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี ให้สอดคล้องและเพียงพอต่อความต้องการ จัดเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อความสะดวกต่อการนำมาใช้ จัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจนจัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

กัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ มีการประชาสัมพันธ์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการบริการให้คำแนะนำ

ปรึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้อยู่เสมออย่างเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการบันทึกผลการใช้ ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยจัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สนใจใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า เปิดโอกาสให้มีการนิเทศระหว่างการดำเนินการตามโครงการ

ศคิมาภรณ์ แสงโอภาส (2558) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในด้านการพัฒนาการใช้ไว้ว่า สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในโรงเรียนและชุมชน กำหนดแหล่งเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลและจัดระบบสารสนเทศ ในการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ สำหรับผู้เรียนและผู้สนใจอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ให้ความหมาย การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง การดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามความพร้อมที่ได้ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในโรงเรียนและชุมชน กำหนดแหล่งเรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า มีการรวบรวมข้อมูลการใช้เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

สรุปได้ว่า การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการนำแผน โครงการหรือกิจกรรมที่ได้วางแผนนำมาลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้หาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน การบริการให้คำแนะนำปรึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียน มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้งาน มีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารความรู้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน จัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงต่อเนื่อง

3. การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)

การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งที่สถานศึกษาควรตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าสถานศึกษาได้มี

การดำเนินงานตรงตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ตามที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ซึ่งมีหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 5) ได้กล่าวถึงการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ว่ามีการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดวิธีการ เครื่องมือประเมินผล
2. ผู้เกี่ยวข้องประเมินผลการสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้
3. วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการสร้าง พัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ได้ให้ความหมายของ การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ว่า การติดตามตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้โดยวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงาน เป็นของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นขั้นตอนเพื่อรายงาน และเสนอผลการประเมินในภาพรวม ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ กำหนดผู้รับผิดชอบ เสนอผลการประเมินในภาพรวม กำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้

พิชัย เรืองดี (2558) ได้กล่าวถึง การตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ว่ามีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2548) กล่าวถึง การตรวจสอบ ว่าทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
2. รวบรวมข้อมูล
3. พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
4. รายงานและเสนอผลการประเมินรวม

สรุปได้ว่า การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการดำเนินการในเรื่องกรณีศึกษา กำกับ ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาได้กำหนดโดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ กำหนด

ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ และเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการสร้าง พัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ และรายงานและเสนอผลการประเมินภาพรวมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้รับทราบ

4. การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)

การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ เป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่สถานศึกษาควรทำการประเมินผล เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ สามารถนำผลการประเมินที่ได้มาใช้เป็นข้อมูล ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งมีหน่วยงาน ทางการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึง การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง การสรุปผล การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ดังนี้

1. โรงเรียนกำหนดให้มีการประเมิน ทบทวน ปรับปรุงกระบวนการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ตามแผนหลักและแนวดำเนินการของโรงเรียนที่ได้ กำหนดไว้
2. โรงเรียนได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือประเมินผลการดำเนินการสร้าง การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการประเมินและสรุปผลการประเมิน
3. การสรุปรายงานการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ควรรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เริ่มดำเนินการและเสร็จสิ้นการดำเนินการ เพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัด ทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นเป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดต่อไป

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) กล่าวถึง การประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้นั้น ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า โดยกำหนดระยะเวลาในการ ประเมิน เช่น ประเมินผลก่อนการใช้ ประเมินผลระหว่างการใช้และประเมินผลหลังจากการ ดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ เมื่อกำหนดเวลาแล้วลงมือดำเนินการประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์ พิจารณารายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคให้โรงเรียนพิจารณา เพื่อสรุป รายงานพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

2. กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
3. สรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้
4. จัดทำรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้

พิชัย เรืองดี (2558) ได้กล่าวถึง การสรุปผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ว่ามีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1) กำหนดผู้รับผิดชอบการสรุปผลและการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) สรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ 4) จัดทำรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558) ได้กล่าวถึง การสรุปรายงานการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ว่าควรรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและเสร็จสิ้นการดำเนินการเพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจน जनการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดต่อไป

กัญเกียรติ แดงสีดา (2563) กล่าวถึง การสรุปรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ปรับปรุงและแก้ไขการจัดการแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ นำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ มาใช้เป็นพื้นฐาน การพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ จัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบประเมินในการปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ การกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อทบทวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงและบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ให้บุคลากรและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้และมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่สาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ

ชนิดา วิสะมิตนันท์ (2555) ได้กล่าวถึง วิธีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อทราบความสำเร็จของการดำเนินงานในรอบปี หรือประเมินผลเป็นระยะตลอดปีการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ 1) ประเมินก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) ประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) ประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กล่าวถึง แนวปฏิบัติในการประเมินผลการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าจะต้องมีการตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กันไป มีวัตถุประสงค์พิจารณา รายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้สถิติการใช้ทรัพยากร สารสนเทศที่ใช้บริการ รวมทั้งอุปสรรคปัญหาให้โรงเรียนพิจารณา

สรุปได้ว่าการสรุปผลปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการกำหนดผู้รับผิดชอบการสรุปผลปรับปรุงแก้ไขผลการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขแหล่งเรียนรู้ การใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขการใช้แหล่งเรียนรู้ การให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้และรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน ตลอดจนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และการพัฒนาต่อยอดต่อไป ซึ่งการประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้มี 3 ระยะ คือ 1) การประเมินผลก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การประเมินผลระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 3) การประเมินผลหลังการใช้แหล่งเรียนรู้

จากที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนการทำงานร่วมกันของทุกคนที่อยู่ภายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและชุมชน ซึ่งมีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของทุก ๆ คนด้วยตนเอง โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) 2) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) 3) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) และ 4) การสรุป ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เบญจวรรณ ระตา (2551) ได้ศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโป่งสา จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ได้มีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ อีกทั้งกำหนดครูผู้รับผิดชอบด้านแหล่งเรียนรู้ ส่วนที่ไม่มีการจัดการคือจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนวิทยากรท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอุดหนุนด้านงบประมาณ สำหรับปัญหาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ ขาดงบประมาณในการจัดแหล่ง

เรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและชุมชนไม่เพียงพอดัง ความต้องการของนักเรียนและชุมชน

ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง (2555) ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สพป. กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า ด้านการวางแผน สถานศึกษามีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีหลักเกณฑ์การดำเนินงาน มีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ ด้านการติดตามและประเมินผล มีการตรวจสอบประเมินผลด้านการดำเนินงานตามแผน มีการ ปรับปรุงและพัฒนา ส่วนปัญหา ได้แก่ ครูผู้สอนให้ความสำคัญในการวางแผนการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ค่อนข้างน้อย การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่สอดคล้อง กับสภาพของโรงเรียน การติดตามและประเมินผลมีการจัดระบบการเก็บข้อมูลไม่มี ประสิทธิภาพ การปรับปรุงและการพัฒนาไม่ได้นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาใช้เป็น ข้อมูลในการวางแผนพัฒนา 2) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สรุปได้ดังนี้ กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สพป. กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ในด้านความสอดคล้อง พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด มีความสอดคล้องกัน ในระดับมาก และมากที่สุด

อัมพร อินมล (2556) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สพป. กำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปาน กลาง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ห้องเรียน ดังนี้ แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนที่เป็นธรรมชาติ บุคคล ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อุทยานการศึกษา 2) ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนที่จัดสร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ที่เป็นบุคคล ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อุทยานการศึกษา ห้องเรียน 3) แนวทางพัฒนาการบริหาร แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สพป. กำแพงเพชร เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนา ที่สำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้ ห้องสมุดควรวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการจัด กิจกรรมของห้องสมุดแล้วกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขปรับปรุง 2545) มีการประเมินก่อนการปฏิบัติ ประชุมชี้แจง ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดให้ปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรม

ชวนพิศ พร้อมสุข (2558) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ตามหลักกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพตามกรอบแนวคิดของเดมมิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน รองลงมาได้แก่ ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน และด้านการนำผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในไปใช้ ตามลำดับ ส่วนเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ตามหลักการบริหารทรัพยากร (4Ms) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ ได้แก่ ด้านครู ด้านการบริหารจัดการ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ สำหรับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 ตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพมี ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการบริหารจัดการ ควรมีการวางแผนพัฒนาครูให้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) ด้านการดำเนินงานบริหาร ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะการสอนและปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดในรูปแบบใหม่ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้บุคลากรเกิดการใฝ่รู้ จัดหาสื่อ อุปกรณ์ ทั้งที่เป็นเทคโนโลยีและสื่อให้พร้อมและกระตุ้นให้ครูใช้ประโยชน์จากสื่อ เพื่อพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 3) ด้านการตรวจสอบ ทบทวน ติดตามการใช้ ควรมีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรด้วยกิจกรรมการนิเทศที่หลากหลาย ประเมินบุคลากรตามจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยยึดแนวทางการประเมินตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพของ สมศ. จัดทำเป็น (SAR) 4) ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและใช้วิธีการบริหารงานบุคคลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ แหล่งเรียนรู้มีปริมาณจำกัด ไม่ทันสมัย และอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน การใช้และการติดตามผลการใช้แหล่งการเรียนรู้ไม่เป็นระบบ และไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณในการสนับสนุนหรือพัฒนาทำให้แหล่งเรียนรู้มีวัสดุและอุปกรณ์เพียงพอ ความต้องการในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัย พัฒนาการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนโครงการ และเพียงพอ ได้แก่ พัฒนาการจัดการและการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ด้านบุคลากรและการใช้บริการ ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้มีภาระงานอื่นต้องรับผิดชอบ และครูผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมแหล่งการเรียนรู้ใหม่ ๆ

พิชัย เรืองดี (2558) ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัด สพป. นครราชสีมา เขต 5 พบว่า 1) การบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีดังนี้ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีการวางแผนร่วมกัน แต่งตั้งบุคลากรที่เหมาะสมกับงานและกำหนดกิจกรรมให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ผู้บริหารให้ความสำคัญมีการประชุมครู จัดงบประมาณสนับสนุนในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่งตั้งคณะทำงานประเมินโครงการ สรุปผลและรายงาน ด้านการตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารประชุมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดวิธีการและเครื่องมือการติดตาม กำหนดปฏิทินการประเมิน มีการสรุปผลและรายงานผลหลังจากประเมิน ด้านการสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ มีการรวบรวมปัญหา เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคร่วมกัน แล้วนำปัญหามาวางแผนแก้ไขตามลำดับความสำคัญ สรุปรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

นิรุติ กลีบจันทร์ (2559) ศึกษาแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในอันดับสูงสุดคือ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการศึกษา น้อยสุดคือ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีอยู่ 5 ด้าน คือ ด้านบุคคล ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสถานที่ ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

จิระพล ภูกัน (2559) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก หากจำแนกตามวิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญ ส่วนจำแนกตามโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยงบประมาณที่จัดสรรจากกรุงเทพมหานครนั้น ควรได้รับจัดสรรให้มากที่สุดจึงจะเป็นแนวทางพัฒนาที่ดีที่สุด ควรปรับภูมิทัศน์ภายในบริเวณการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความสวยงาม ความสะอาดภายในบริเวณจัดแหล่งเรียนรู้ และสร้างสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ให้เพียงพอและเหมาะสมควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของเจ้าหน้าที่/ ครู ควรมีการอบรมในเรื่องให้บริการและเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่/ ครู และควรจัดให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่/ ครูให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ ผู้บริหารควรมีแผนงาน/โครงการการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรมีการตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมให้บริการและควรมีการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องด้วย

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีภาพรวมมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่วนการเปรียบเทียบสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการบริหารแหล่งเรียนรู้มากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก

กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2560) ศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ผลการศึกษพบว่า สภาพการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนมีอยู่ 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านบุคลากร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้าน

ทรัพยากร 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และผลการศึกษานโยบายการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การปฏิบัติตามแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และ 4) การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

สุดารัตน์ นามวิสัย (2561) ศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัด สพม. เขต 42 พบว่า 1) สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้สูงสุด รองลงมาด้านการดำเนินการแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ มีดังนี้ 2.1) ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาจัดทำแผนการบริหาร กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน 2.2) ด้านการดำเนินการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน โดยให้บูรณาการทุกกลุ่มสาระและจัดทำคู่มือประกอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2.3) ด้านการประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้และรายงานผลทุกภาคเรียน 2.4) ด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและหาแนวทางจัดทำแผนในปีต่อไป

นงเยาว์ อุทุมพร (2561) ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอบางพลีส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุ 40-60 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาศัยอยู่ในตำบลบางโหลงมากที่สุด สาขาที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด คือ สาขาคหกรรมด้านอาหาร ส่วนการนำแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้มีทั้งการเชิญไปสอนที่โรงเรียนและนำนักเรียนมาศึกษาเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีการจัดการเรียนรู้คือจัดทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดทำฐานข้อมูลในรูปแบบของเว็บไซต์ เพื่อการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ

ชุตินาพร เชาวนันไ (2562) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นแตกต่างจาก

โรงเรียนขนาดกลาง ครูที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานประเภทเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าครูที่ปฏิบัติงานประเภทองค์การบริหารส่วนจังหวัด

เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สำหรับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในด้านการวางแผน ควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและกำหนดมาตรฐานแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน ด้านการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้มีชั่วโมงการค้นคว้าด้วยตนเองและจัดให้มีวิทยากรมาให้ความรู้ ด้านการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม ควรจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องพร้อมรายงานผลการใช้ ด้านการสรุปและรายงานผล คณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ควรวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมให้มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

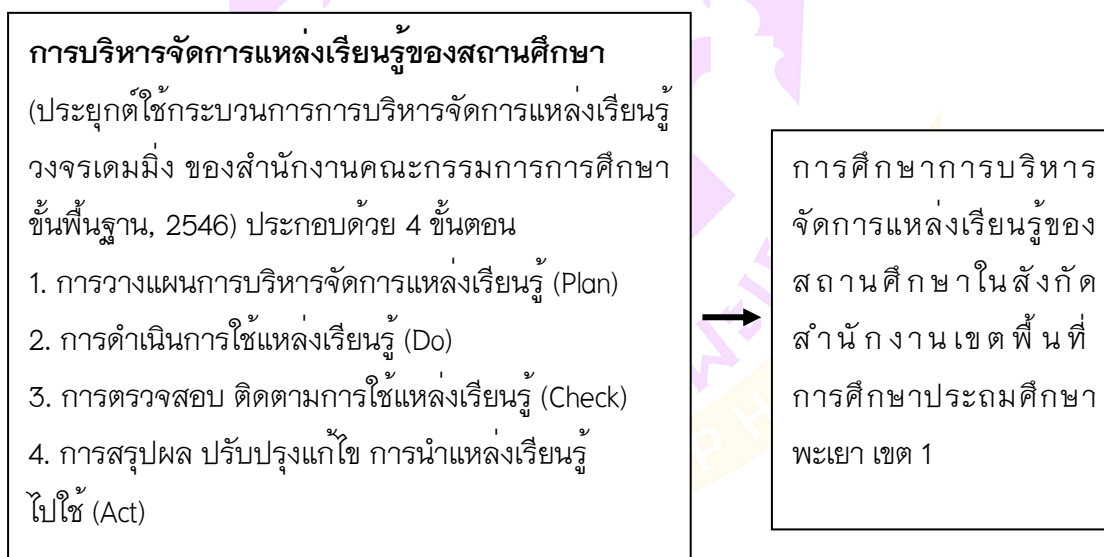
กัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านตรวจสอบและติดตาม และด้านการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามรูปแบบของ PDCA ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล และความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไปปฏิบัติตามกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งวิทยากร และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ซึ่งการวิจัยเรื่อง

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้กับโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด โดยสถานศึกษาควรมีแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการดำเนินการพัฒนา ติดตามปรับปรุงตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปแนวคิดหลักการนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสามารถสรุปเป็นกรอบความคิดเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ดังภาพที่ 1

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงการวิจัยพรรณนา (descriptive research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากสถานศึกษาจำนวน 83 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 733 คน โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา 77 คน และครู 656 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1, 2564, สือออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 308 คน ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Stratified Random Sampling) ดังนี้ 1) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษา และ 2) กำหนดสัดส่วนตามขนาดประชากร

2.1.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตาราง เครซีและมอร์แกน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด

2.1.2 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 คน จากประชากร 733 คน

2.1.3 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรตามขนาดของโรงเรียน

2.1.4 ทำการสุ่มอย่างง่ายจากการจับสลากกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน ดังตารางที่ 3.1

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผอ.	ครู	ผอ.	ครู
โรงเรียนขนาดเล็ก	52 คน	268 คน	45 คน	99 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	21 คน	308 คน	18 คน	114 คน
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	4 คน	80 คน	3 คน	29 คน
รวม	77 คน	656 คน	66 คน	242 คน

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (2564, สืบออนไลน์)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ในเรื่องกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan)

3.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do)

3.3 การตรวจสอบ ติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)

3.4 การสรุปผล และการปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Action)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับมาก

3 หมายถึง มีการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (open end) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ถูกต้องตามหลักการและวิธีการ

3. รวบรวมข้อมูลและกำหนดขอบเขตเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถาม โดยการอ้างอิงข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม แล้วนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป็นแนวทางประเด็นสำหรับการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งใช้ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบ

4. สร้างแบบสอบถามจำนวน 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

5. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

6.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

6.2 นางธมนวรรณ คำเรือง คีศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยนาระชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

6.3 นายพิเชษฐ ไชยบาล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยบง

7. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบและความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งกำหนดความคิดเห็นตามเกณฑ์การพิจารณาของ พิสนุ พงศ์ศรี (2550, หน้า 139) ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

8. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าความสอดคล้อง พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

9. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 รวมทั้งสิ้น 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) พิสนุ พงศ์ศรี (2550) ได้ค่าความเที่ยง 0.98

10. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบดำเนินการจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยจัดทำในรูปแบบของ Google Form และเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการส่ง QR-Code แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR-Code เข้าไปตอบแบบสอบถามซึ่งจัดทำในรูปแบบของ Google Form

3. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มตัวอย่าง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้เข้าไปดำเนินการกรอกแบบสอบถามในระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2565-25 มกราคม 2566 โดยมีผู้เข้าตอบแบบสอบถาม Online จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

2. ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติจากเครื่องคอมพิวเตอร์

4. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage)

5. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 จำแนกตามรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับ

ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับน้อย

ที่สุด

6. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open end)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าความถี่ (Frequency)

1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกโดยภาพรวมรายด้านและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตอนที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	66	21.4
1.2 ครู	242	76.6
รวม	308	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
2. เพศ		
2.1 ชาย	96	31.2
2.2 หญิง	212	68.8
รวม	308	100.00
3. อายุ		
3.1 ไม่เกิน 30 ปี	47	15.3
3.2 31-40 ปี	65	21.1
3.3 41-50 ปี	83	26.9
3.4 50-59 ปี	113	36.7
รวม	308	100.00
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
4.1 ไม่เกิน 5 ปี	86	27.9
4.2 6-10 ปี	47	15.3
4.3 11-15 ปี	36	11.7
4.4 16-20 ปี	18	5.8
4.5 21 ปีขึ้นไป	121	39.3
รวม	308	100.00
5. ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน		
5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	144	46.8
5.2 โรงเรียนขนาดกลาง	132	42.9
5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	0	0.00
5.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	32	10.4
รวม	308	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 อายุอยู่ระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 113 คน

คิดเป็นร้อยละ 36.7 ประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมรายด้าน

จากการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมดังนี้

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan)	4.06	0.65	มาก	1
2	ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO)	4.04	0.65	มาก	2
3	ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)	3.91	0.69	มาก	4
4	ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)	3.92	0.68	มาก	3
รวมเฉลี่ย		3.98	0.64	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.64) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ในแต่ละด้านมีระดับการบริหารจัดการเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.65) ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) ($\bar{X} = 4.04$, S.D.=0.65) ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) ($\bar{X} = 3.92$,

S.D.=0.68) และด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) (\bar{X} = 3.91, S.D.=0.69) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) (n = 308)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	สถานศึกษามีการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.22	0.72	มาก	1
2	สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.03	0.82	มาก	6
3	สถานศึกษามีการวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.11	0.74	มาก	3
4	สถานศึกษามีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.04	0.77	มาก	5
5	สถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	3.98	0.87	มาก	9
6	สถานศึกษามีการจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	3.99	0.72	มาก	8

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
7	สถานศึกษามีการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง	4.00	0.64	มาก	7
8	สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในทุกด้าน	4.12	0.76	มาก	2
9	สถานศึกษาได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.05	0.78	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.06	0.74	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.74) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในทุกด้าน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.76) และสถานศึกษามีการวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.74) ค่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) ดังนี้ (n = 308)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง	4.12	0.77	มาก	2
2	สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง	4.14	0.73	มาก	1
3	สถานศึกษามีการประชุมสัมพันธให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง	4.10	0.77	มาก	3
4	สถานศึกษามีการบริการให้คำแนะนำปรึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.05	0.76	มาก	4
5	สถานศึกษามีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4.10	0.72	มาก	3
6	สถานศึกษามีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีให้มีความเพียงพอต่อผู้ใช้งาน	3.99	0.71	มาก	6

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
7	สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสาร ความรู้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและ สะดวกต่อการใช้งาน	4.03	0.72	มาก	5
8	สถานศึกษาจัดทำคู่มือการใช้แหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.92	0.77	มาก	8
9	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะนำ การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง	3.96	0.76	มาก	7
10	สถานศึกษามีการรณรงค์การใช้แหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง	3.96	0.73	มาก	7
รวมเฉลี่ย		4.04	0.65	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.77) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.72) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) ดังนี้ (n = 308)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบ การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.92	0.76	มาก	3
2	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ ในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.93	0.73	มาก	2
3	สถานศึกษามีวิธีการในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษาอย่างเหมาะสม	3.97	0.70	มาก	1
4	สถานศึกษามีเครื่องมือในการ ตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาอย่างหลากหลาย	3.88	0.72	มาก	6
5	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการ ตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาอย่างถูกต้องและ ต่อเนื่อง	3.90	0.76	มาก	4
6	สถานศึกษามีการรายงานผลการ ประเมินภาพรวมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง	3.89	0.76	มาก	5
รวมเฉลี่ย		3.91	0.69	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีวิธีการในการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.73) และลงมาสถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) ดังนี้ (n = 308)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้อย่างชัดเจน	3.94	0.77	มาก	4
2	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผลปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้อย่างเหมาะสม	3.98	0.81	มาก	2
3	สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ	3.84	0.77	มาก	8

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
4	สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.96	0.69	มาก	3
5	สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.01	0.69	มาก	1
6	สถานศึกษามีการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้และรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ	3.87	0.72	มาก	6
7	สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง	3.89	0.77	มาก	5
8	สถานศึกษามีการประเมินผลก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ ประเมินผลระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้และประเมินผลหลังการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	3.85	0.76	มาก	7
รวมเฉลี่ย		3.92	0.68	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนและชุมชน

มีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.81) และสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด โดยนำข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) และการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) ให้กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาซึ่งมีจำนวน 30 คน ซึ่งได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังตาราง 9-12

ตาราง 9 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) (n = 30)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
1. การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan)			
1.1 นโยบายและแผน	1. โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผน กำหนดนโยบายส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ลงในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี	25	1

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
	2. โรงเรียนควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารแหล่ง เรียนรู้จัดทำแผนงาน โครงการ	4	10
	3. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายและวาง แผนการใช้แหล่งเรียนรู้โดยคณะครูและบุคลากร มีส่วนร่วม	15	7
	4. โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์	18	6
	5. โรงเรียนควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้และ ความต้องการในการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ นอกสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ที่ต้องพัฒนา ปรับปรุงของโรงเรียน	20	4
1.2 บุคลากร	1. โรงเรียนควรสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและ ดำเนินงานตามความสนใจและความถนัดของ บุคลากร	7	9
	2. โรงเรียนควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบตาม แผนปฏิบัติการ	19	5
	3. โรงเรียนควรมีการจัดคณะกรรมการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้จัดประชุมบุคลากร พัฒนาบุคลากร	20	4
	4. โรงเรียนควรมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้	25	1
	5. โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจงบุคลากรทุกคนมี ส่วนร่วม	13	8
	6. โรงเรียนควรมีส่งเสริมบุคลากรไปศึกษา อบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาสร้างและพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน	3	11

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมภายใน/ภายนอกโรงเรียน	1. โรงเรียนควรมีการประชุมภาคีเครือข่ายเพื่อวางแผนร่วมกัน	22	3
	2. โรงเรียนควรร่วมวางแผนกับชุมชน ท้องถิ่น องค์กรต่างๆ ในชุมชน	24	2
	3. โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจกับบุคคลทุกฝ่าย เพื่อสร้างความตระหนักทำให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	15	7
	4. โรงเรียนควรมีการวางแผนร่วมกันของบุคลากรในการวางแผนและการประสานขอความร่วมมือกับชุมชนในพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้	24	2

จากตาราง 9 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) ข้อที่มีความถี่มากที่สุด คือ โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผน กำหนดนโยบายส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ลงในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโรงเรียนควรมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ (f = 25) รองลงมา คือ โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจกับบุคคลทุกฝ่าย เพื่อสร้างความตระหนักทำให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรมีการวางแผนร่วมกันของบุคลากรในการวางแผนประสานขอความร่วมมือกับชุมชนในพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ (f = 24) และโรงเรียนควรมีการประชุมภาคีเครือข่ายเพื่อวางแผนร่วมกัน (f = 22) ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ โรงเรียนควรส่งเสริมบุคลากรไปศึกษาอบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาสร้าง พัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน (f = 3) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ
 แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) (n = 30)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
2. การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO)			
2.1 การบริหาร แหล่งเรียนรู้	1. โรงเรียนควรมีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ เหมาะสม	20	5
	2. โรงเรียนควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้อย่าง พอเพียง	21	4
	3. โรงเรียนควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบและจัดสรร งบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่ง เรียนรู้	25	2
	4. โรงเรียนควรจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่ง อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานจัดแหล่ง เรียนรู้	19	6
	5. โรงเรียนควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	21	4
	6. โรงเรียนควรใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เกิด ประโยชน์สูงสุด	17	8
	7. โรงเรียนควรกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้าง ขึ้น ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนลงในหลักสูตร โรงเรียน	5	16
	8. โรงเรียนควรจัดทำสถิติการใช้งาน ห้องปฏิบัติการ รายงานการใช้งานแหล่งเรียนรู้ รายงานโครงการการไปทัศนศึกษา เป็นต้น	4	17

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
2.2 การใช้แหล่ง เรียนรู้	1. โรงเรียนควรมีบริการแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน	8	13
	2. โรงเรียนควรจัดให้ผู้เรียนทุกคนต้องได้ใช้แหล่ง เรียนรู้อย่างทั่วถึง	23	3
	3. โรงเรียนควรจัดชั่วโมงเรียนให้แก่ักเรียนได้ใช้ แหล่งเรียนรู้	23	3
	4. โรงเรียนควรประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ รายละเอียดของแผนงานการจัดและใช้แหล่ง เรียนรู้	7	14
	5. โรงเรียนควรประสานงานติดต่อกับหน่วยงาน องค์กรหรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้ บริการ ติดต่อบริษัท ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่างๆเพื่อจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำมาบูรณา การได้	11	10
	6. โรงเรียนควรปลุกมโนทัศน์ผู้เรียนเกี่ยวกับ วิธีการใช้ ระเบียบ มารยาทและข้อควรปฏิบัติใน การใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุป รายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้	6	15
	7. โรงเรียนควรให้นักเรียนมีการจัดทำบันทึกการ ใช้แหล่งเรียนรู้เป็นรายชั้นเรียน	5	16

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
2.3 การเก็บ รวบรวมแหล่งเรียนรู้	1. โรงเรียนควรมีการเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ	27	1
	2. โรงเรียนควรสำรวจและหาฐานข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น วิทยากรชุมชน แหล่ง เรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ทาง วัฒนธรรม ศาสนาและวิถีชีวิต เพื่อจัดเก็บเป็น ฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอน	18	7
	3. โรงเรียนควรมีการตั้งคณะกรรมการสำรวจ แหล่งเรียนรู้รวมทั้งรวบรวมข้อมูล	21	4
	4. โรงเรียนควรมีการบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ บันทึกผลจากการสำรวจ จัดทำทะเบียนการใช้ แหล่งเรียนรู้และจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่ง เรียนรู้	10	12
	5. ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ควรรวบรวมข้อมูล และสรุปผลส่งผู้บริหาร	15	9

จากตารางที่ 10 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) ข้อที่มีความถี่มากที่สุด คือ โรงเรียนควรมีการเก็บรวบรวม แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (f=27) รองลงมา คือ โรงเรียนควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบและจัดสรร งบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (f=25) และโรงเรียนควรจัดให้ผู้เรียนทุกคน ต้องได้ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึง โรงเรียนควรจัดชั่วโมงเรียนให้นักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ (f=23) ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดทำสถิติการใช้งานห้องปฏิบัติการ รายงานการใช้งานแหล่งเรียนรู้ รายงานโครงการไปทัศนศึกษา เป็นต้น (f=4) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพแหล่งเรียนรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา
เขต 1 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) (n = 30)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
3. การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)			
3.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้	1. โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน ทุกๆสิ้นปีการศึกษา	20	2
	2. โรงเรียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ รับผิดชอบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการ พัฒนาและ การใช้แหล่งเรียนรู้	19	3
	3. โรงเรียนควรมีการกำกับ ติดตาม ดูแลและ ประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	22	1
	4. โรงเรียนควรวัดผลและประเมินผลการใช้แหล่ง เรียนรู้จากครูผู้รับผิดชอบ	19	3
3.2 เครื่องมือใน การตรวจสอบแหล่ง เรียนรู้	1. โรงเรียนควรมีแบบสอบถาม แบบสังเกต แบบประเมินและแบบสรุปรูปโครงการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้	10	6
	2. โรงเรียนควรมีการสร้างเครื่องมือในการ ตรวจสอบแหล่งเรียนรู้	8	7
	3. โรงเรียนควรมีเครื่องมือประเมินผลการ ดำเนินงานการสร้างการพัฒนาและใช้แหล่ง เรียนรู้	14	4
	4. โรงเรียนควรมีแบบประเมินความพึงพอใจและ แบบเช็คเวลาการใช้แหล่งเรียนรู้	13	5

จากตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ
แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) ข้อที่มีความถี่มากที่สุด คือ โรงเรียน

ควรมีการกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (f=22) รองลงมา คือ โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน ทุกๆสิ้นปีการศึกษา (f=20) และโรงเรียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรวัดผล ประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้จากครูผู้รับผิดชอบ (f=19) ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ โรงเรียนควรมีการ สร้างเครื่องมือในการตรวจสอบแหล่งเรียนรู้ (f=8) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไป ใช้ (Act) (n = 30)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
4. การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)			
4.1 การรวบรวม ข้อมูลปัญหาและ อุปสรรคของการ บริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้	1. โรงเรียนควรมีการประชุมสรุปผลและรายงาน การสรุปโครงการ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน สรุปผลการประเมินเพื่อกำหนดกิจกรรมการใช้ แหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม	20	3
	2. โรงเรียนควรรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการ ประเมินมาสรุปผลการประเมินเพื่อวางแผนใน การพัฒนาในปีต่อไป	25	1
	3. ครูผู้รับผิดชอบควรสรุปผลการประเมินการนำ แหล่งเรียนรู้ไปใช้เสนอต่อผู้บริหาร	14	5

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1		ความถี่ (f)	ลำดับ
4.2 การปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้	1. โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม เพียงพอกับข้อมูลที่ได้รับผิดชอบรายงานมา	22	2
	2. โรงเรียนควรนำผลการประเมินมาหาแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขและร่วมกันหาแนวทางวิธีปฏิบัติที่ดี สุดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ต่อไป	12	6
	3. โรงเรียนควรปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ เหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้	21	4

จากตาราง 12 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) ข้อที่มีความถี่มากที่สุด คือ โรงเรียน ควรรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปผลการประเมินเพื่อวางแผนในการพัฒนาในปีต่อไป (f = 25) รองลงมา คือ โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอกับข้อมูลที่ ผู้รับผิดชอบรายงานมา (f = 22) และโรงเรียนควรมีการประชุมสรุปผล รายงานการสรุปโครงการ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันสรุปผลการประเมินเพื่อกำหนดกิจกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีความ เหมาะสม (f = 20) ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ โรงเรียนควรนำผลการประเมินมาหา แนวทางปรับปรุงแก้ไขและร่วมกันหาแนวทางวิธีปฏิบัติที่ดีสุดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ต่อไป (f = 12) ตามลำดับ

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยสามารถสรุป ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในแต่ละด้านมีระดับการบริหารจัดการเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) และการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) ตามลำดับ

1.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ส่วนระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

1.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ส่วนระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับสูงสุด คือ สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

1.3 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ สถานศึกษามีเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตาม

การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างหลากหลาย ส่วนระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับสูงสุด คือ สถานศึกษามีวิธีการในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

1.4 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ ส่วนระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่อยู่ในอันดับสูงสุด คือ สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

2. แสดงผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ดังนี้

2.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนกำหนดนโยบายส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ลงในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโรงเรียนควรมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้

2.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) โรงเรียนควรมีการเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2.3 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) โรงเรียนควรมีการกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2.4 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โรงเรียนควรรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปผลการประเมินเพื่อวางแผนในการพัฒนาในปีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้อมูลระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน มีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

อีกทั้งช่วยพัฒนาคุณลักษณะความคิด ความเข้าใจในคุณค่า ทักษะคิด ค่านิยม ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้และการเข้าสังคมของผู้เรียนโดยผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวณพิศ พร้อมสุข (2558) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งได้ค้นพบว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุ้เกียรติ แดงสีดา (2563) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านตรวจสอบและติดตาม และด้านการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม บุคลากรทุกระดับได้ทราบและเข้าใจถึงภารกิจ ก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานและเป็นกรอบแนวทางในการควบคุมและติดตามการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวณพิศ พร้อมสุข (2558) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยของคำ วงศ์เทพ (2554) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง มีการประชุมชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ แผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ก่อนจะนำไปสู่การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชัย เรืองดี (2558) ศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ของแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายใน

สถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชวนพิศ พร้อมสุข (2558) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางด้าน การดำเนินงาน บริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การตรวจสอบ ติดตาม เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานตามแผนอย่างชัดเจน ดำเนินการตามแผนได้อย่างราบรื่น ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงและสามารถวางแผนได้ตรงตามเป้าหมาย หากสถานศึกษามีวิธีการในการตรวจสอบอย่างเป็นระบบจะทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับจิรภา อินนารี (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ด้านการกำกับ ติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับสุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารแหล่งเรียนรู้ ตามหลักการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการนำผลมาประเมิน วิเคราะห์ ถึงจุดเด่นจุดด้อยและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นเกณฑ์ในการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีมาตรฐานเหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ของทุกคนที่ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ที่ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

2.1 การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผน กำหนดนโยบายส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ลงในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโรงเรียนควรมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้เดิมยังขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบและไม่มี การรายงานผลการดำเนินงานหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ อีกทั้งบางโรงเรียนมีครูและบุคลากร

ทางการศึกษาไม่เพียงพอต่อการดูแลและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ครูมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ประกอบกับครูผู้รับผิดชอบไม่มีความรู้และความถนัดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญ สนับสนุน ส่งเสริม โครงการและกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบชัดเจน ตั้งแต่ด้านการวางแผนนโยบาย การตั้งคณะทำงาน การรายงานผลและการติดตามผล โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายตามแหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษามี และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชวนพิศ พร่อมสุข (2558) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการพัฒนาทักษะการสอนและปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้วิธีใหม่ให้แก่ผู้เรียน จัดหาหรือสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดให้ครูมีเวลาปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเต็มที่และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2.2 การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) โรงเรียนควรมีการเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขาดวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บข้อมูลที่เพียงพอและพร้อมสำหรับการใช้งาน อีกทั้งครูผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งเรียนรู้ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดเก็บข้อมูลของแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวนพิศ พร่อมสุข (2558) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาในส่วนของการเก็บข้อมูลควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีที่หลากหลาย การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิด

2.3 การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) โรงเรียนควรมีการกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ที่ผ่านมารองเรียนขาดแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นรูปธรรม อีกทั้งครูผู้รับผิดชอบขาดความรู้เกี่ยวกับนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาระดับ 1 พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้สถานศึกษาควรกำหนดวิธีการหรือเครื่องมือในการประเมินผล ควรมีปฏิทินหรือระยะเวลาที่แน่นอนในการติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

2.4 การสรุปผล ปรับปรุง แก้ไข การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โรงเรียนควรรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปผลการประเมินเพื่อวางแผนในการพัฒนาในปีต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ที่ผ่านมามาตราฐานเครื่องมือที่ทันสมัยและขาดความรู้ในการรวบรวมข้อมูลทำให้ข้อมูลเกิดการสูญหาย ส่งผลให้การประเมินเพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคไม่มีข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามรูปแบบของ PDCA ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล และความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไปปฏิบัติตามกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยจัดทำข้อเสนอแนะตามความเป็นจริงในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจและจัดทำรายงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึงในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น E-Book และ Facebook เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม บุคลากรทุกระดับได้ทราบและเข้าใจถึงภารกิจ ก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และเป็นกรอบแนวทางในการควบคุม ติดตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นโรงเรียนควรปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้

ของโรงเรียนให้มีความหลากหลายและเป็นระบบ เพื่อใช้ในการกำกับ ติดตาม ดูแลและ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา ควรดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในประเด็นการเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในกับการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายนอกของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. ควรศึกษาวิจัยประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตาม การบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2561). **แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพริพิตยา**. การศึกษาอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงราย.
- กรมวิชาการ. (2545). **แผนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2549). **การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสามัญศึกษา. (2543). **รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6**. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. (2564). **การดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่**. พะเยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.
- กู่เกียรติ แดงสีดา. (2563). **แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1**. วิทยานิพนธ์

- ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- เกษม คำบุตดา. (2550). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนา
**คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัด
 มหาสารคาม.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
 มหาสารคาม.
- คำ วงศ์เทพ. (2554). การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลา
น้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิระภา อินนารี. (2563). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- จิระพล พู่กัน. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ
โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชนิดา วิสะมิตนันท์. (2555). กลยุทธ์การบริหารราชการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบ
และเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สงขลา: หน่วย
 ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3.
- ชวนพิศ พร้อมสุข. (2558). **แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
 โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา.**
 การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ชัยพจน์ รังงาม. (2542). แหล่งเรียนรู้เพื่อคนรอบรู้. **วารสารวิทยบริการ, 10(2), 33-36.**
- ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์. (2541). ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างไร. **ปฏิรูปการศึกษา 1, 1(5), 8**
- ชุตินาพร ชาวนันไ้. (2562). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้
 ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี.**
 วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- คำริ บุญชู. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ธรรมนุญสถานศึกษา).
วารสารวิชาการ, 8(11), 27.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2561ก). **รายงานการวิจัยการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิ
 ปัญญาท้องถิ่น ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตธนบุรี.** กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

- นงเยาว์ อุทุมพร. (2561ข). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นิคม ชมพุดวง. (2550). นวัตกรรมกรณีศึกษาศึกษา: แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- นิรุต กลีบจันทร์. (2559). แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ นามะพันธ์. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- เบญจวรรณ ระดา. (2551). การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาลดอกเงิน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ พิทักษ์คงวงศ์. (2554). การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ประหยัด จิรวรพงษ์. (2545). หลักและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2557). การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปรีชา บุญอินทร์. (2562). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ปาริชาติ รมโพธิ์ภักดิ์. (2558). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัด

- พระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.
 ปุณณนุช นภัสอินทนุ. (2558). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนพื้นที่พิเศษ
 กลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1.
วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 8(17), 208–209.
- ผ่องศรี สมยา. (2544). การเรียนรู้ตามความสนใจ. **วารสารวิชาการ**, 4(1), 7–13.
- พรพันธุ์ โอสถ. (2548). ประสบการณ์การเรียนรู้. **คลาสุรม**, 2(5), 14–15.
- พันธ์ประภา พูนสิน. (2552). **ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้**. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565,
 จาก [https://sites.google.com/site/punaoy/kha/phumipayya1/
 khwamhmaykhnghaelngkarreiyuru](https://sites.google.com/site/punaoy/kha/phumipayya1/khwamhmaykhnghaelngkarreiyuru).
- พิชัย เรืองดี. (2558). การศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- พิสนุ พองศรี. (2550). **การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 4).
 กรุงเทพฯ: พรีเมียมเพอร์ดีงปริ้นท์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สงขลา:
 นำศิลป์โฆษณา.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2548). **องค์การแห่งการเรียนรู้และการบริหารความรู้**. กรุงเทพฯ:
 อริยชน.
- วัฒนา หลวกประยูร. (2558). **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดท่าซุง อำเภอเมือง จังหวัด
 อุทัยธานี.** วิทยานิพนธ์ พศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อุทัยธานี.
- ศศิธร ภิรมย์นภา. (2550). **การศึกษาสภาพการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัด
 การศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- ศศิมาภรณ์ แสงโสภาส. (2558). **การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่ง
 เรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,
 พระนครศรีอยุธยา.
- ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง. (2555). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2.**

วารสารศึกษาศาสตร์, 15(4), 55–67.

ศิริกาญจน์ โกลุมภัก และดารณี คำวัจนัง. (2549). แหล่งเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และ
หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.

ศิริญาญ์ เลียบคง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ศิริลักษณ์ ศรีสมบุรณ์. (2553). การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, อุตรธานี.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). การบริหารการโฆษณาและการสื่อสาร การตลาดแบบ
บูรณาการ. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2548). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สายชล วัฒนเกษกรณ์. (2559). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาพะเยา เขต 1. (2564). กลุ่มงานสารสนเทศ กลุ่มงาน
นโยบายและวางแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาพะเยา เขต 1.
สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.pyo1.go.th/dict/#>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). แนวคิดและแนวปฏิบัติการทาง
ภาษาห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระถมศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). แผนหลักโครงการ “หนึ่งอำเภอหนึ่ง
โรงเรียนในฝัน” Master Plan of Lab School Project. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาระถมศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระถมศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ
ชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). ผู้บริหารสถานศึกษาระถมศึกษาต้นแบบ 2544.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). ปฏิรูปการศึกษาไทยในมุมมองประชาชน. กรุงเทพฯ:

พิมพ์ดี.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุดารัตน์ งามวิสัย. (2561). **แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขต ร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 42**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- สุทธิชล พ่อครวงศ์. (2555). **การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 22**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2558). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุพิดา ยอดประสิทธิ์. (2560). **การศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.**
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2548). **รายงานวิจัยการจัดการเรียนของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2544). **การพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และท้องถิ่นเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อนงค์ศิริ วิชาลัย. (2552). **เอกสารคำสอนรายวิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น**. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อัมพร อินมล. (2556). **แนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- อาชัญญา รัตน์อุบล และคณะ. (2548). **รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

อำนาจ ธีระวนิช. (2547). **การจัดการ**. กรุงเทพฯ: ซี.วี.แอล.การพิมพ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบประเมินแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาและ
วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญโปรด
พิจารณารายการข้อคำถามแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาการประเมินในแต่ละข้อ ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

หากมีข้อเสนอแนะกรุณาเพิ่มเติมในช่องว่างท้ายรายการ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อ
การปรับปรุงแบบสอบถามให้มีคุณภาพ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณ ซึ่งกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การวัด 5
ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการประเมิน
แบบสอบถามและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วีระพงศ์ ปัฐวิ

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจง: แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการตรวจสอบ ติดตามใช้แหล่งเรียนรู้และด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อแก้ไขกรุณาเติมข้อความลงในช่องข้อเสนอแนะ

นิยามศัพท์	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan)					
<p>การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึงการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยมีการจัดทำแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>การวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>การจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจแก่บุคคลากรของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการวางแผน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้</p>	1. สถานศึกษามีการจัดทำแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม				
	2. สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม				
	3. สถานศึกษามีการวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน				
	4. สถานศึกษามีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ				
	5. สถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม				

นิยามศัพท์	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	6. สถานศึกษามีการจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ				
	7. สถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง				
	8. สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในทุกด้าน				
	9. สถานศึกษาได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม				
ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO)					
การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการนำแผน โครงการ หรือกิจกรรมที่ได้วางแผนนำมาลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้หาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่ง	1. สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง				

นิยามศัพท์	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>เรียนรู้ ประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียน เห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน การบริการให้คำแนะนำปรึกษา ในการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวก สะดวกในการใช้แหล่งเรียน มีการ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยีให้เหมาะสมและเพียงพอต่อ ความต้องการของผู้ใช้งาน มีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารความรู้ให้ เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกต่อ การใช้งาน จัดทำคู่มือการใช้แหล่ง เรียนรู้ให้ชัดเจน มีการจัดกิจกรรม แนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่ง เรียนรู้อย่างทั่วถึงต่อเนื่อง</p>	<p>2. สถานศึกษามีการ ประชุมชี้แจงให้ครูและ นักเรียนเห็นความสำคัญ ของการเรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษาอย่างทั่วถึง</p>				
	<p>3. สถานศึกษามีการ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ถึงวัตถุประสงค์ของการ ดำเนินงานและการใช้ แหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษาอย่างทั่วถึง</p>				
	<p>4. สถานศึกษามีการ บริการให้คำแนะนำ ปรึกษาในการใช้แหล่ง เรียนรู้และอำนวยความสะดวก สะดวกในการใช้แหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ</p>				
	<p>5. สถานศึกษามีการ จัดหาทรัพยากร สารสนเทศและสื่อ เทคโนโลยีที่มีความ เหมาะสมกับผู้ใช้งาน</p>				
	<p>6. สถานศึกษามีการ จัดหาทรัพยากร สารสนเทศและสื่อ เทคโนโลยีที่มีความ เพียงพอต่อผู้ใช้งาน</p>				

นิยามศัพท์	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	7. สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารความรู้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและสะดวกต่อการใช้งาน				
	8. สถานศึกษาจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน				
	9. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง				
	10. สถานศึกษามีการรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง				
ดานการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)					
การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการดำเนินการในเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาได้กำหนด โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ กำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ และติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการและเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการสร้างพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ และรายงานและเสนอผลการ	1. สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน				
	2. สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ ในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน				
	3. สถานศึกษามีวิธีการในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม				

นิยามศัพท์	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
ประเมินภาพรวมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ	4. สถานศึกษามีเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างหลากหลาย				
	5. สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง				
	6. สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมินภาพรวมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง				
ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)					
การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการกำหนดผู้รับผิดชอบการสรุปผลปรับปรุงแก้ไขผลการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดแนวทางการปรับปรุง	1.สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบสรุปผลปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้อย่างชัดเจน				
	2.สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผลปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้ที่เหมาะสม				

นิยามศัพท์	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>แก้ไขแหล่งเรียนรู้ การใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขการใช้แหล่งเรียนรู้ การให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้และรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน ตลอดจนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาต่อยอดต่อไป ซึ่งการประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้มี 3 ระยะ คือ</p> <p>1) การประเมินผลก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การประเมินผลระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 3) การประเมินผลหลังการใช้แหล่งเรียนรู้</p>	3.สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ				
	4. สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน				
	5.สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ				
	6. สถานศึกษามีการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้และรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ				
	7.สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง				

นิตยาคัพท	รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ขอเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	8. สถานศึกษามีการประเมินผลก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้อะไรประเมินผลระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้อะไรและประเมินผลหลังการใช้แหล่งเรียนรู้อะไรของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ				

โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan)				
โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้				
1.1 นโยบายและแผน				
1.2 บุคลากร				
1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมภายใน/ภายนอกโรงเรียน				
2. ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO)				
โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้				
2.1 การบริหารแหล่งเรียนรู้				
2.2 การใช้แหล่งเรียนรู้				
2.3 การเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้				
3. ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)				
โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้				
3.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้				

รายการปฏิบัติ	ระดับค่าIOC			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3.2 เครื่องมือในการตรวจสอบแหล่งเรียนรู้				
4.ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Action) โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้				
4.1 การรวบรวมข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้				
4.2 การปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้				

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถาม

เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. แบบสอบถามทั้งหมดมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ซึ่งกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามากที่สุด
4 หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับมาก
3 หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาปานกลาง
2 หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาน้อย
1 หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้ถามผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

4. แบบสอบถามฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ดังนั้นจึงขอความกรุณาจากท่านผู้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

วีระพงศ์ ปัฐวี

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและกรอกข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่งปัจจุบัน

- ผู้บริหารสถานศึกษา
 ครู

2. เพศ

- ชาย
 หญิง

3. อายุ

- ไม่เกิน 30 ปี
 31-40 ปี
 41-50 ปี
 50-59 ปี

4. ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

- ไม่เกิน 5 ปี
 6-10ปี
 11-15 ปี
 16-20 ปี
 21 ปีขึ้นไป

5. โรงเรียนที่ท่านปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นโรงเรียนขนาดใด

- โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน
 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน
 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601-1,500 คน
 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

คำชี้แจง: โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการตามความเป็นจริง
โดยพิจารณาว่าสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของท่านอยู่ในระดับใด
โดยแต่ละช่องระดับการปฏิบัติมีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามากที่สุด
4	หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับมาก
3	หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาปานกลาง
2	หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาน้อย
1	หมายถึง	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาน้อยที่สุด

ข้อ	รายการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan)						
1	สถานศึกษามีการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					
2	สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					
3	สถานศึกษามีการวางแผนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน					
4	สถานศึกษามีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ					
5	สถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					
6	สถานศึกษามีการจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ					
7	สถานศึกษามีการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง					
8	สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในทุกด้าน					
9	สถานศึกษาได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					

ข้อ	รายการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO)						
1	สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง					
2	สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง					
3	สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง					
4	สถานศึกษามีการบริการให้คำแนะนำปรึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ					
5	สถานศึกษามีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน					
6	สถานศึกษามีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีให้มีความเพียงพอต่อผู้ใช้งาน					
7	สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารความรู้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและสะดวกต่อการใช้งาน					
8	สถานศึกษาจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
9	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
10	สถานศึกษามีการรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง					
ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check)						
1	สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
2	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน					

ข้อ	รายการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
3	สถานศึกษามีวิธีการในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม					
4	สถานศึกษามีเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างหลากหลาย					
5	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง					
6	สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมินภาพรวมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง					
ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act)						
1	สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้อย่างชัดเจน					
2	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและเครื่องมือในการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปใช้อย่างเหมาะสม					
3	สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ					
4	สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
5	สถานศึกษาให้บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
6	สถานศึกษามีการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้และรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ					
7	สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง					
8	สถานศึกษามีการประเมินผลก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ ประเมินผลระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้และประเมินผลหลังการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ					

ตอนที่ 3 โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

1. ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan) โรงเรียนของท่านมีการ
ดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้

1.1 นโยบายและแผน

.....

.....

.....

1.2 บุคลากร

.....

.....

.....

1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมภายใน/ภายนอกโรงเรียน

.....

.....

.....

2. ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (DO) โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการ
อย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การบริหารแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

2.2 การใช้แหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

2.3 การเก็บรวบรวมแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

3. ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้

3.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

3.2 เครื่องมือในการตรวจสอบแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

4. ด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ (Act) โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้

4.1 การรวบรวมข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

4.2 การปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ข การคำนวณค่าการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ของแต่ละข้อคำถาม

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของแบบสอบถามแต่ละข้อ จำนวน 33 ข้อ

ข้อ	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ ขอ	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
22	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach)

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.988	33

การคำนวณค่าความถี่ และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

Frequencies

Statistics

		position	sex	age	experience	school
N	Valid	308	308	308	308	308
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		1.7857	1.6883	2.8506	3.1331	3.2597
Std. Deviation		.41099	.46394	1.08157	1.70030	.90460
Variance		.169	.215	1.170	2.891	.818

Frequency Table

position

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	direction	66	21.4	21.4	21.4
	teacher	242	78.6	78.6	100.0
	Total	308	100.0	100.0	

sex

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	male sex	96	31.2	31.2	31.2
	female sex	212	68.8	68.8	100.0
	Total	308	100.0	100.0	

Age

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Less than 30 years	47	15.3	15.3	15.3
	30-40 year	65	21.1	21.1	36.4
	41-50 year	83	26.9	26.9	63.3
	50 years	113	36.7	36.7	100.0
	Total	308	100.0	100.0	

experience

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Less than 5 years	86	27.9	27.9	27.9
	5-10 years	47	15.3	15.3	43.2
	11-15 years	36	11.7	11.7	54.9
	16-20 years	18	5.8	5.8	60.7
	21 years uup	121	39.3	39.3	100.0
	Total	308	100.0	100.0	

school

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	extra	32	10.4	10.4	10.4
	medium	132	42.9	42.9	53.2
	small	144	46.8	46.8	100.0
	Total	308	100.0	100.0	

การคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมของระดับสภาพบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน

Frequencies

Statistics

sp		
N	Valid	308
	Missing	0
Mean		4.0635
Std. Deviation		.65447

Frequencies

Statistics

sd		
N	Valid	308
	Missing	0
Mean		4.0432
Std. Deviation		.65412

Frequencies

Statistics

sc		
N	Valid	308
	Missing	0
Mean		3.9188
Std. Deviation		.69177

Frequencies

Statistics

sa		
N	Valid	308
	Missing	0
Mean		3.9213
Std. Deviation		.68189

การการคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน

Descriptives

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
plan1	308	2.00	5.00	4.2175	.72737
plan2	308	1.00	5.00	4.0325	.82643
plan3	308	2.00	5.00	4.1136	.74638
plan4	308	2.00	5.00	4.0422	.77512
plan5	308	2.00	5.00	3.9870	.87295
plan6	308	2.00	5.00	3.9903	.72859
plan7	308	3.00	5.00	4.0065	.64061
plan8	308	2.00	5.00	4.1234	.76850
plan9	308	2.00	5.00	4.0584	.78866
Valid N (listwise)	308				

Descriptives

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
do1	308	2.00	5.00	4.1266	.77850
do2	308	2.00	5.00	4.1494	.73340
do3	308	2.00	5.00	4.1039	.77978
do4	308	2.00	5.00	4.0519	.76820
do5	308	2.00	5.00	4.1071	.72970
do6	308	3.00	5.00	3.9968	.71055
do7	308	2.00	5.00	4.0357	.72778
do8	308	2.00	5.00	3.9286	.77927
do9	308	2.00	5.00	3.9643	.76275
do10	308	2.00	5.00	3.9675	.73461
Valid N (listwise)	308				

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
c1	308	2.00	5.00	3.9286	.76237
c2	308	2.00	5.00	3.9318	.73880
c3	308	2.00	5.00	3.9708	.70071
c4	308	2.00	5.00	3.8864	.72871
c5	308	2.000	5.000	3.90260	.763751
c6	308	2.00	5.00	3.8929	.76030
Valid N (listwise)	308				

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	308	2.00	5.00	3.9416	.77196
a2	308	2.00	5.00	3.9805	.81093
a3	308	2.00	5.00	3.8409	.77671
a4	308	2.00	5.00	3.9610	.69323
a5	308	2.00	5.00	4.0162	.69648
a6	308	2.00	5.00	3.8734	.72206
a7	308	2.00	5.00	3.8994	.77812
a8	308	2.00	5.00	3.8571	.76084
Valid N (listwise)	308				

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	วีระพงศ์ ปัฐวิ
วัน เดือน ปี เกิด	8 พฤษภาคม 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2552 ค.บ. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	97/1 หมู่ 3 ตำบลบ้านตอม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	วีระพงศ์ ปัฐวิ. (ผู้บรรยาย). (30 เมษายน 2566). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 9 (หน้า 1313-1323). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

